

ODTÜ Mezunları
Derneği Yayınıdır

185

mayıs 2009

odtülüler bülteni

Çocuk ve Gençlik

ODTÜLÜLER BÜLTENİ

ODTÜ Mezunları Derneği aylık yayın organıdır.
Dernek üyelerine ücretsiz gönderilir.

Mayıs 2009

Dernek Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Himmet ŞAHİN (EDS83)

Yayın Kurulu

Tülay ÜNLÜEVCEK (PSY83)
M. Nilgün EGEMEN (CHE89)
Şule ŞAHİN (PSY85)
Melda TANRIKULU (CRP06)
Emrah DELİKAN (CE06)
Kamil AKDOĞAN (ES90)
Günay BULUT (ADM85)
Hilmi GÜVEN (EE83)

Yayın ve Reklam Sorumlusu

Eda ACARA (SOC04)
yayin@odtumd.org.tr

Grafik, Tasarım ve Baskı

AJANS-TÜRK BASIN VE BASIM A.Ş.
İstanbul Yolu 7. km. No: 24 Batıkent/Ankara
Tel: 0312 278 08 24
Baskı Tarihi: 5 Mayıs 2009

İmzalı yazılardaki görüş ve düşünceler yazarlarına ait olup, ODTÜ Mezunları Derneği'ni ve ODTÜ'lüler Bülteni'ni sorumlu kılmaz. Yayımlanan yazılar ve fotoğraflar, Derneğin ve yazarların izni olmadan kullanılamaz.

ODTÜ Mezunları Derneği Yönetim Kurulu

Himmet ŞAHİN (EDS83), Başkan
Burçin BÜYÜKPAMUKÇU (BIO88), Başkan Yard.
Oğuz ÜLKER (EE86), Başkan Yard.
Nilgün EKERMEN (CHE87), Yazman
Taner ÖZDEMİR (EE88)
Füsun GÖNÜL (ECON87)
Obahan OBAOĞLU (IR2002)

Ödentileriniz için

T. İş Bankası, ODTÜ Şubesi 4229/0528642
Garanti Bankası, Maltepe Şubesi 6201160-6

Burs ve Yardımlar Fonu

T. İş Bankası, ODTÜ Şubesi
4229/0422059 (YTL)
4229/3282408 (EUR)
4229/3165117 (USD)
Garanti Bankası, Maltepe Şubesi
6299535-2 (YTL)

Yönetim Yeri

ODTÜ Mezunları Derneği
428. Sk. 100. Yıl, 06530, Ankara
Tel: (312) 286 79 79
Faks: (312) 287 75 00
E-posta: odtumd@odtumd.org.tr
www.odtumd.org.tr

Kapak Konusu

Çocuk ve Gençlik

Yerel Süreli Yayın
ISSN 1303-7390

İÇİNDEKİLER

- 6** **Ayın Dosyası: Çocuk ve Gençlik**
Osmanlı'da Çocuk ve Genç Muhtaçlar
Gençlik Çalışması ve Öğrenme Hareketliliği
Sokakta Çalışan Çocuklar
Çocuk ve Gençler için Sosyal Adalet
Türkiye'de Çocukluk
Çocuk Kadın Olmak
Erkekler Marstan, Kadınlar Venüsten, Gençler Uranüsten!
Çocuk İşgücü

- 19** **Güncel**
Yaşasın 1 Mayıs!

- 20** **Dernekten**
Türkiye'de Uygulanan Makroekonomik Politikalar
Türkiye'deki İktisadi Gelişme Süreci
Hocam Bu Ay Yine Buluştuk...!!
'Bilgi Toplumu Stratejisi ve E-Devlet Uygulamaları'

- 26** **Vişnelik'te Bu Ay**
Etkinlik İzlencesi

- 28** **Dernekten**
NABUCCO
Bursiyerlerden
Burs Etkinlikleri
23 Nisan Kutlu Olsun!
Elektrik Sektöründe Piyasa Tasarımı ve Rekabet Sorunları
Dernekte Bu Ay
Ürdün Doğası
Danışma Kurulu TEV-ODTÜ bursu ile ilgili gelişmeleri değerlendirdi
Müzik Kulübü
Çorum-Boğazköy Gezisi

- 38** **Çizgiyle**

- 39** **Zaman zaman içinde**
Yetiş Bre Hızır!

- 40** **Hocam İnecek Var**
Eğirdir

- 42** **Kavramlar**
Türkiye'de Çocuk Suçluluğu

- 43** **ODTÜ'den Bir Köşe**
Gökkuşluğu ODTÜ'de Bir Başka Güzeldir

- 44** **Anılarla ODTÜ**
Felsefe Bölümü'nün Kuruluşu

- 45** **Sudoku**

- 46** **Kitaplar Arasında**
İnsan ruhunun derinliklerinde olan bir yazar,
Erendiz Atasü

- 48** **Tarihte Bu Ay**

- 49** **Bulmaca**

10

34

39

Sevgili Üyelerimiz,

2009 yılının 23 Nisan'ını ve 19 Mayıs'ını kutladığımız şu günlerde, içinde yaşadığımız toplumsal şartların çocuk ve gençlerimizi nasıl etkilediğini, geçmişten bugüne yapılan çeşitli uygulama ve çözüm önerilerini ilerleyen sayfalardaki "Çocuk ve Gençlik" başlıklı dosya sayfalarında uzmanların kalemlerinden okuyacaksınız.

Çocuklar ve Gençler, bir toplumu geleceğe taşıyan en önemli can damarlarıdır. Ancak günümüz koşullarında çocuğun ve genç kuşağın gelişimini ve yetişmesini olumsuz yönde etkileyen nedenler çığ gibi büyürken, yarınlarımızın umudu olan çocuklarımızın bu olumsuzluklardan etkilenmeden ve yara almadan yetişmeleri geleceğimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Uygulanan sosyal ve iktisadi politikaların anne ve baba üzerindeki etkileri, çocuklarımız üzerinde de baskı oluşturmakta, eğitim politikaları çocukları ve gençleri ezberciliğe ve statü-koculuğa itmekte, iktidarda olan parti ve yöneticilerin kendi görüşlerine yarar sağlayacağına inandıkları kimi fikirleri çocuk ve gençlere aktarma çalışmaları, içeriğinin ne olduğunu bilmedikleri ve anlayamadıkları çeşitli parti toplantılarında parti ve konuşmacılar lehine çocuk ve gençlere bir takım karşılama tezahüratlarının yaptırılması çocuklarımızın aklını karıştırmaktadır. Hukuk düzenindeki siyasallaşma eğilimleri ile hukuk devletinin güvenliğini sağlamakla sorumlu olan güvenlik kuvvetlerine karşı olan güvenin azalma olasılığı, çocuklarımızın televizyon haberleri ve programlarında yaşamın korkutucu gerçeklerini, şiddeti ve şiddetin sıradanlaştığını görmeleri, dizilerdeki kurgu ile gerçeği ayıramayan çocukların yetişmesine ve yaşamın bir bütün olarak korkunç olduğu hissine kapılmalarına sebep olmaktadır.

Yapılan araştırmalarda çocuk ve gençlerin ilk akıllarına gelenlerin katiller, savaşan insanlar ve suç işleyenler gibi şiddet içeren insanlar ile film yıldızları gibi boyalı basın temalarını hatırladıkları da göz önüne alındığında, çocuk ve gençlerin içinde yaşadığımız tüm koşullardan nasıl etkilendikleri ve her şeyi bir sünger gibi içselleştirdikleri görülebilir. Suç işleyenlerin kahramanlaştığını görmeleri çocuklarımızın öz güvenden yoksun bireyler olarak hayata hazırlanmalarına neden olmaktadır. Bu bile tek başına toplumun kanayan bir yarası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ailenin ve aile içi iletişiminin sağlıklı bireyler yetiştirilmesindeki önemi yadsınamaz. Çocuklarımızın güçlü, dinamik, başarılı, çağdaş bireyler haline gelmesinde ve öz güvenlerinin gelişmesinde anne ve babanın rolü ve davranış biçimi çok önemli bir gerçektir. Ebeveynler çocuklarını sonuna kadar dinlemeli, aile içinde alınan kararlarda onlara da düşünceleri sorulmalı, söz hakkı olduğu hissi verilmelidir. Bu şekilde aile içi demokrasi ve çağdaş bakış açıları işlerlik kazanabilir. Demokratik aile yapısının oluşması ile çocuklarımızın arzulanan davranışları kazanacakları da açıktır.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramımız kutlu olsun.

Saygılarımızla,

ODTÜ Mezunları Derneği
Yönetim Kurulu

10 TL
KAMPANYASI

**Burs fonuna
yapacağınız ayda
10 YTL ve üzeri
yardımlar bir araya
geldiğinde, kaynak
yetersizliği
yüzünden burs
veremediğimiz
birçok ODTÜ'lü
kardeşimizin
yüzünü
güldürecek...**

**Dileriz, bu
kampanyada
bizi yalnız
bırakmazsınız!**

**ONLARI
UNUTMAYINIZ**

**Burs ve Yardımlar
Fonu**

Türkiye İş Bankası

ODTÜ Şubesi

0422059 (YTL)

3282408 (EUR)

3165117 (USD)

Garanti Bankası

Maltepe Şubesi

6299535-2 (YTL)

AYIN DOSYASI:

Çocuk ve Gençlik

OSMANLI'DA ÇOCUK VE GENÇ MUHTAÇLAR

Hastalık dönemlerini saymazsak, Osmanlı'yı Osmanlı yapan temel stratejinin fetih ve gazâ ruhu olduğu rahalıkla söylenebilir. Savaş ve fetihlerin yaşamsal bir kaynak olması ise kitlesel insan kayıplarını ve kaçınılmaz olarak kimsesiz yetim ve öksüz çocukların sayısının çok fazla olmasını getirmiştir. Osmanlı son dönemleri ise, isyan ve bağımsızlık talepleri ile barış ve dengede yaşayan milletler arasındaki toplumsal kırılmaya sahne olmuştur. Tüm bunlara ek olarak sıkça yaşanan salgın hastalıklar, tabii afetler, göç ve yoksulluk gibi durumlarda en fazla zarar gören kesim hep çocuklar ve gençler olmuştur. Kaybedilen topraklardan büyük Anadolu şehirlerine olan göç dalgaları nedeniyle, daha önceleri bir şekilde işlevsel olan mevcut vakıflar yetersiz kalmış, Osmanlı'nın bu muhtaç zümresi için yeni kurumlara ihtiyaç doğmuştur.

II. Mahmut ile başlayan modernleşme süreci çocukların korunması konusunda yeni anlayış ve örgütlenmeleri başlatmıştır. Bu dönemde artık yozlaşmaya başlayan vakıflara kökten müdahale edilmiş ve vakıflar, 1826 yılında kurulan Evkaf-ı Hümayun Nezareti'ne bağlanmaya başlanmıştır. Sultan Abdülmecid döneminde gerçekleşen reformlar, şu veya bu nedenle II. Abdülhamid tarafından sürdürülen okullaşma süreci ve en son olarak II. Meşrutiyet devrimi, çocuk ve gençliğe devletin bakışını da değiştirmiştir. Artık eskinin çoğunlukla dinsel kaynaklı sosyal acıma ve himaye anlayışı terk edilecek ve bu konuda da batılı sosyal standartlar kabul görecekti. Böylece, yaygın örgütlülükleri ile vakıflar ve zengin kişilere bağımlı korumacılık, ağırlıklı olarak devlet şemsiyesi altına girmeye başladı.

Büyük şehirlerden başlayarak modernleşmeye

çalışan Osmanlı sosyal hayatında çocuk koruma sisteminin ilk örnekleri arasında 1866 yılında açılan Niş Çocuk İslahaneleri sayılabilir. Bunlar, rehabilitasyon merkezleri olarak yetim çocukların koruma ve bakımlarını sağlayan yetiştirme yurtlarına benzetilebilir. Muhtaç çocuk-

Tanzimat'ın çocuk alanındaki en önemli sonuçlarından bir diğeri de yetim kalmış çocukların mallarının korunması için devletin devreye girmesi olmuştur. Bu amaçla 1851 yılında çıkarılan Eytam Nizamnamesi ile Eytam İdaresi de kurulmuş oluyordu. Yetim çocukların mallarını ve paralarını koruma 19. yüzyıl öncesinde şer'i işler içinde kabul edilirken, bu işlerin modern devletin görev ve denetim alanına girmesi bu sayede mümkün olmuştur. Ayrıca köylerde babası ölen ve yetim kalan her çocuğun Eytam İdaresi'ne bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bunun yanında çocuğun haklarının korunması amacıyla vesayet kurumu oluşturulmuştu. Şimdiki yetimhanelere karşılık gelen darüleytam yurtlarının açılması da bu yıllarda gerçekleşmiştir.

Balkan ve Rus savaşları sonrasında yoğun göçlerle de birlikte sayıları patlama yapan sokak çocuklarının

barındırılması için Darülaceze devreye sokulmuş, ve Darülhayr-ı Alî kurulmuştur. Bu dönemde, II. Abdülhamid' in kurulmasına öncülük ettiği Darülaceze yanında çocuk hastaneleri (Hamidiye Eftal Hastanesi) ile Osmanlı'da artık devlet muhtaç çocukların koruyuculuğunu üstlenmiş olmaktadır. Ancak, savaş ve yıkımların sonu gelmeyen Osmanlı'da 1. Dünya Savaşı ile birlikte tüm bu kurumlar daha sonra yetersiz kalacaktır. Devlet eliyle kurulan Darülhayr-ı Ali ve Darüleytamların işlevsiz hale gelmeleri üzerine, kimsesiz çocuklara bakım için yeni arayışlara girilmiştir. Bunun sonucunda 1917 yılında bir grup seçkin aydın bir cemiyet kurulabilmesi için hükümete başvuruda bulunurlar. Günümüz Çocuk Esirgeme Kurumu'nun temeli olan Himaye-i Eftal Cemiyeti bu şekilde kurulmuş olur.

Hilmi GÜVEN (EE'83)

Darülaceze Irzhanesi önünde çocuklar
Kaynak: Kültür Dergisi, Sonbahar 2008, Sayı: 12

lar için ilk yatılı kurum deneyimi olan bu islahaneler, gerçek anlamda bir yetimhane ya da eytamhane olarak değil, kimsesiz çocukların eğitimi için oluşturulan bir tür sanayi mektebidir aynı zamanda. Niş Çocuk İslahaneleri, Midhat Paşa tarafından Niş Eyaleti'nde idareci olduğu zamanda kuruldukları için bu adı almıştır.

Kimsesiz ve yetim çocukların eğitimi için kurulan pilot okul olması nedeniyle Darüşşafaka bir başka kurum olmuştur. Şefkat yurdu anlamına gelen Darüşşafaka, Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslamiye adı ile 1863'te babası ölmüş ve parasal durumu yetersiz kız-erkek öğrencilere karşılıksız eğitim olanakları sağlamak amacıyla kurulmuştu. Darüşşafaka, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bir derneğin himayesinde ve bir sivil oluşumun öncülüğünde kurulan ilk parasız özel okuldur.

Gençlik Çalışması ve Öğrenme Hareketliliği

Gençlere Okul Dışı Öğrenme “Pekiyi” Gelir

15-29 yaş arası 19 milyon gencin yaşadığı Türkiye’de gençler; sorunları, onların yarattığı sorunlar, korunmaları gereken alanlar, onlara öğretilmesi gereken “hal ve tavırlar” uzun yıllardır tartışılıyor. Gençlik ile ilgili araştırmalara, yazılara, söylemlere baktığımızda “68 kuşağı” kavramı gençlik kelimesiyle sıklıkla anılıyor, bir de “80 sonrası apolitiklik” kavramı. Her zaman “gururla” bahsettiğimiz genç nüfusumuz hakkındaki değerlendirmeler, “günümüz gençliği” başlığında incelendiğinde duyarsız, ilgisiz, bencil ve hatta atıl olarak nitelendirilebiliyor.

Günümüz gençliğinin kısıtlı bir bölümünün, yaklaşık 18 bin gencin gündeminde, son dokuz yıldır yeni bir başlık daha var: Gençlik çalışması. 1995 yılında, Avrupa ve Akdeniz ülkelerinin dışişleri bakanları tarafından imzalanan Barcelona Bildirgesi’nde yer alan ve “sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğinin artırılması”nı teşvik eden maddenin kapsamında, 1998 yılında Avrupa-Akdeniz Gençlik Programı (EuroMed) başladı. Programın politik hedefi net

ve basitti: “Farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen gençlerin bir araya gelerek tanışması Avrupa-Akdeniz ülkeleri arasındaki ortaklıklarda daha yakın bir işbirliğini hazırlayabilir”. Programın sundukları ve Türkiye’deki gençlere sağladıklarıysa bir o kadar şaşırtıcıydı: “Herhangi kurumsal bir yapı olması gereksizdir, bir grup genç, bahsi geçen ülkelerdeki gençlik sivil kuruluşları ya da gruplarıyla ortaklık yaparak beraber proje yürütmek isterlerse, başvuru formunu doldurup hibe talep edebilirler”di.

2001 yılına kadar devam eden Avrupa Akdeniz Gençlik Programı, yerini 2002 yılında daha kapsamlı bir programa bıraktı: Gençlik Programı, 2002 yılında Devlet Planlama Teşkilatı bünyesindeki Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı’nın, gençler arasında daha çok bilinen adıyla Ulusal Ajans’ın koordinasyonunda başladı. Her iki program da Türkiye’deki “kimi” gençlerin “yeni” “sivil alan”, “katılımcı demokrasi”, “sivil toplum kuruluşu”, “değişim”, “etkinlik”, “sivil kampanya” gibi kavramlarla tanışmasına ne-

den oldu. Bahsettiğimiz “kimi” gençler başlangıçta, büyük şehirlerde yaşayan, üniversite öğrencisi ve en az bir batı dilini konuşabilen gençlerdi. Bugün gerek koordinasyonu yapan kurum, gerekse gençlik sivil alanındaki kuruluşlar –çünkü artık yeniden varlar-, bu sınırlı profilin genişletilmesi ve “genç yurttaşlara hak temelinde sunulan” bu olanaktan daha çok gencin ihtiyaç temelinde faydalanması için tartışmalar gerçekleştiriyorlar.

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz tarihsel süreç, Türkiye’deki gençlerin ve sivil alanının yeni bir takım kavramlarla da tanışmasına neden oldu. Farklı ülkelerden gençlik kuruluşlarıyla yapılan ortaklıklar, kurumların birbirlerinin çalışmalarını daha yakından tanınmasına olanak verdi ve “gençlik çalışması”, “öğrenme hareketliliği”, “gençlerin karar verme mekanizmalarına katılımını düzenleyen süreçler”, “formel olmayan öğrenme”, “gençlik değişimleri” gibi kavramlar tartışılmaya başlandı. Gençlerin, öğrenci olsun olmasın, okul dışında olan bir takım olanaklar aracılığıyla kendilerini geliştirebildikleri,

yaşam becerileri kazanabildikleri, kendi yaşamlarını ve dünyayı daha iyi anlayabildikleri, kendilerini ifade edebildikleri ortamların varlığını görmeleri; Türkiye’de bu olanakların varlığının araştırılmasına, bulunmadığında ise talep edilmesine neden oldu. 2007 yılından başlayarak kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası kuruluşların gençlik politikaları alanıyla ilgili çalışmalar yapmaya başlamasının bir nedeni de bu arayış ve bulamayıp olabilir.

Gençlik çalışması, “gençlerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri amacıyla gencin ihtiyaçlarına yönelik tasarlanan bir öğrenme ortamının yaratılmasına yönelik çalışmalar” olarak özetlenebilir. Daha “genç” bir dille, gençlerin istedikleri alanlarda konuşup, üretip, yapılandırabilecekleri ve başka bir şeyler kaybetmeden deneyim kazanabilecekleri ortamlardır. Deneyim, öğrenmeyi de beraberinde getirir ve gençlik çalışması alanında deneyim-

Fotoğraf: Begüm BİLGENOĞLU

Gençlik ile ilgili araştırmalara, yazılara, söylemlere baktığımızda “68 kuşağı” kavramı gençlik kelimesiyle sıklıkla anılıyor, bir de “80 sonrası apolitiklik” kavramı. Her zaman “gururla” bahsettiğimiz genç nüfusumuz hakkındaki değerlendirmeler, “günümüz gençliği” başlığında incelendiğinde duyarsız, ilgisiz, bencil ve hatta atıl olarak nitelendirilebiliyor.

den öğrenmeye giden bu süreç, profesyoneller ya da gönüllüler tarafından kurgulanabilir. Gerek profesyoneller gerekse gönüllüler tarafından kurgulansın, deneyim ve öğrenme arasındaki süreç, akran yaklaşımı ile gerçekleşir. Özetle, gençler beraber denerler, beraber deneyimlerler ve beraber öğrenirler.

Gençlik çalışması alanında sık kullanılan yöntemlerden bir tanesi “öğrenme hareketliliği” olarak isimlendiriliyor. Burada hareketlilik, turistik ya da ticari amaçlarla yapılan geziler için değil, kültürel olarak farklı olan bir ortamda bir süre yaşamak ve bu yeni kültürün günlük hayatında yer almak için gerçekleştirilen “ziyaretler” için kullanılıyor. Bir genç, belli bir süre için kendi yaşadığı ve alışkın olduğu ortamın dışında yeni bir ortamda, yeni insanlarla bir süre yaşıyor ve bu süre içerisinde deneyimlediklerini kendisi ve çevresi için bir öğrenmeye dönüştürüyor. Gencin bu “öğrenme hareketliliği” deneyiminden önce hazırlanması, “orada” yaşadığı süre içerisinde aldığı destek ve döndüğünde edinimlerini öğrenmeye çevirmesi süreci, yine genç ile beraber kurgulanan ve belirli teknikleri olan bir öğrenme çerçevesi. Çoğu zaman “öteki”ni tanımak için çıkılan yolculuk, “öteki olmayı görmek” öğrenmesiyle tamamlanıyor.

Çünkü gidilen yerde “öğrenici” gelmeden önce de hayat akıyor, o oradayken de, sonrasında da. “Öteki olmak” konusunda deneyim kazanan genç, yaşadığı, alışkın olduğu yere döndüğünde, kendi ortamındaki “ötekiler” hakkında daha duyarlı olmaya ve yaşamı farklı perspektiflerden görme becerisine ya da farklı perspektiflerle yan yana yaşama becerisine sahip oluyor.

Şiddet, düşmanlık, yabancılaştırma peşinde olanlara çok bir şey söylemeyen bu yöntem, - çünkü yapısı gereği özgürlükçü ve eşitlikçi bir yaklaşımı gerektirir, gerektirir- farklılıklarla beraber yaşam için bir şeyler yapmak isteyenlere yeni bir alan sağlıyor. Avrupa Komisyonu tarafından, üye ve aday ülkelere açık olan, Türkiye'nin de kullanıcısı ve uygulayıcısı olduğu Gençlik Programı, gençler ve gençlik politikası alanlarında bize “modeller” sunuyor. “Modeller” derken, bire bir uygulanmasını kastederek değil, aksine; incelenmesi, üzerinde düşünülmesi, yerleştirilmesi ve sürekli olarak gençlerle birlikte güncellenmesi gereken modellerden bahsediyorum.

Çerçevesini “gençlik çalışması” olarak çizdiğimiz bu yazıda sadece bir yönteminden, “öğrenme hareketliliği”nden bahsettiğimiz tüm bu

çalışmalar, okul dışı gerçekleşiyor. Öğrenci olsun ya da olmasın, tüm gençlerin, yetişkinler tarafından sıkça “gerçek hayat” olarak isimlendirilen döneme girmeden önce, yeni perspektiflerle karşılaşma, yargılanmadan kendi fikirlerini savunma, ihtiyaçları ve ilgi alanları doğrultusunda kendisini geliştirme, deneme yanılma ve bu sırada yaşamlarından ve sahip olduklarından bir şey kaybetmeme hakları var.

Eğitim, geçim, sosyalleşme, toplumsal hayatta var olma ve bu var oluşta tutulacak politik tavır konularında kaygıların yoğun olduğu ve tüm bu konularda özerkliğin kazanılmasının beklendiği gençlik döneminde, gençlerin, yalnızca genç oldukları için, daha fazla hizmete ve kullanabilecekleri daha fazla ve çeşitli olanaklara ihtiyaçları var. Son dokuz yıldır sivil gençlik alanında oluşan birikimin değerlendirilmesi, bu birikimden öğrenilmesi ve sivil alandaki bu çalışmaların artarak devam edebilmesi için desteklenmesi gerekiyor. Bugün bu ülkede yaşayan tüm gençler için “okul dışı öğrenme olanakları”nın çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına bu noktadan başlanabilir.

Gülesin NEMUTLU ÜNAL* (ENVE'02)

SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLAR

Bilindiği üzere, 1980 sonrası neo-liberal politikaların yarattığı küresel yeni dünya düzeninde hızlı bir ekonomik büyüme yaşandı. 1990'ların sonuna gelindiğinde ise çoğu ülke ekonomisinde büyük çapta krizler ortaya çıkmaya başladı ve bu krizlerin etkisiyle, gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere, birçok ülkede yoksulluk oranlarında artışlar meydana geldi. Bunun yanı sıra, süreç içindeki teknolojik gelişmeler özellikle ileri sanayi ülkelerinde emek kullanım ihtiyacını azalttı, küreselleşmenin yarattığı uluslararası iş bölümü sonucunda emek yoğun işler gelişmekte olan ülkelere doğru kaydı. Yeni dünya düzeninde yaşanan bu değişim, özellikle gelişmekte olan ülkelerde artan

rekabet sonucunda emek ücretinin giderek azalmasını ve güvencesiz istihdam biçimlerinin yaygınlaşmasını gündeme getirdi. Tüm bu değişimlerle birlikte yoksulluk derinleşti, yoksullukla mücadele stratejilerinde farklı biçimler ortaya çıkmaya başladı. Özellikle çocukları bu yoksullaşma süreci son derece olumsuz boyutta etkiledi.

Çocuk yoksulluğunda genel olarak, çocukların yaşadıkları aile ortamlarına bağlı olmasından ötürü, bazı düşünürler çocukların ayrı bir grup olarak "yoksul" sayılmayacaklarını vurgularlar. Ancak "Dünya Çocuklarının Durumu" (UNICEF, 2001) raporuna göre; *"yoksulluğun pençeleri bir aileye uzandığında, bundan en çok etkilenen, en çok zarar görenler; yaşama, gelişme ve büyüme hakları riske atılanlar, o ailenin en küçük üyeleridir. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde doğan her 10 çocuktan 4'ü aşırı yoksulluk içindeki bir dünyaya gelmektedir. Çocuk haklarının yaygın bir biçimde ihlali de temelde gene yoksulluktan kaynaklanmaktadır"*. Bu tanıma göre yoksul aile ortamında büyüyen çocukların haneye giren kaynaklardan pay alma oranı düşmekte ve bu durumdan en fazla küçük çocuklar olumsuz etkilenmektedir. Dolayısıyla yoksulluk tartışmalarında "çocuk yoksulluğunun" ayrı ele alınması kaçınılmazdır.

Tüm bu olumsuzluklar yoksul ailelerin, çocukları üzerinden yoksullukla yeni mücadele biçimleri/stratejileri yaratmalarına neden oldu. Bunların başında çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden

biri olan "sokakta çalışma" geliyor. Örneğin, Avrupa'da Doğu Bloğu'nun çözülmesinden sonra eskiden bu bloğa bağlı Romanya ve Arnavutluk gibi ülkelerde çocukların sokakta çalışması yoksullukla mücadele araçlarından birisi olarak karşımıza çıktı. Türkiye'de de 1980'ler sonrasında özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşanan zorunlu ve/veya gönüllü iç göç sürecine katılan Kürt ve Arap etnik gruplara mensup ailelerin maddi imkânlar açısından hem "en yoksul" hem de eğitim, dil ve ağ bağlantıları (network) gibi eksikliklerden ötürü "en yoksun" kesimlerden birini oluşturduklarına tanık olduk. Diğer bir grubu ise, her kentin çevresinde ya da eski kent merkezlerinde yaşayan Çingene/Roman çocuklar oluşturuyor. Uzun süredir bu zor koşullarda yaşayan aileler, çocuk işçiliği aracılığıyla içinde buldukları durumla mücadele etmeye çalışıyorlar. Eğitimin fırsat maliyetinin düşük olması, yani eğitimin kısa vadede ekonomik açıdan fayda getirmeyeceği anlayışı da bu kente yeni göç etmiş ailelerin çocuklarını okula göndermek yerine, sokakta çalışmalarında bir sakinca görmemesine neden oluyor.

Özetle, yeni yoksulluğun aktörlerini genellikle çocuklar oluşturuyor ve bu yoksullaşma sürecinde özellikle çocuklar en temel çocuk haklarından (sağlık, eğitim, korunma hakkından) yoksun kalıyorlar. İşte sokakta çalışan çocuk sorunu da bu yeni yoksulluk, yoksunluk kavramları ve eğitim ile ilişkili bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Türkiye'de Sokakta Çalışan Çocukların Durumu

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen Çocuk İşçiliği 2006 araştırması verilerine göre 6-17 yaş grubundaki 16.264.000 çocuktan % 5,9'u 'ekonomik' bir işte çalışıyor, bir başka ifadeyle 958.000 çocuk istihdam ediliyor. İstihdam edilen 6-17 yaş grubundaki çocukların % 47,7'si kentsel, % 52,4'ü kırsal yerleşimlerde yaşıyor. Bu çocukların % 66'sı erkek, % 34'ü kız çocuklarından oluşuyor (TÜİK, 2006). Öte yandan, sokakta çalışan çocuklar, çocuk işçiliği kavramsallaştırmasında önemli bir risk grubunu oluşturmalarına rağmen, istatistikler sokakta çalışan bu çocukları kapsamıyor. Sokakta çalışan çocukların katıldıkları üre-

Fotoğraf: Tarık OKYAR (METE05)

tim süreçlerinin belirsiz ve esnek olması istatistikî bilginin derlenmesini engelliyor.

Burada üzerinde durulması gereken önemli diğer bir husus ise "sokakta çalışan" ile "sokakta yaşayan" çocuk kavramsallaştırmasının farklı olmasıyla ilgili. "Sokakta gündüzleri çalışan fakat geceleri evlerinde aileleri ile birlikte yaşayan çocuklar" sokakta çalışan çocuk olarak tanımlanırken, "ailelerinden kopmuş, sokakta çalışan ve yaşayan çocuklar" sokakta yaşayan çocuklar olarak tanımlanıyor. Sokakta yaşayan çocuklara nazaran Türkiye'de sokakta çalışan çocukların çoğunlukta olduklarını görüyoruz. Ancak sokakta çalışmaya başlayan süreç sokakta yaşamaya kısa sürede dönüşebiliyor.

Sokakta çalışan çocukların yaşam koşullarını, sosyo-ekonomik durumlarını, iş ve okulla ilgili tutumlarını ve ailelerinin sokakta çalışmaya ve çocukların eğitimine yönelik olan bakışlarını anlamayı amaçlayan Diyarbakır, Adana ve İstanbul'da yürütülmüş bir alan araştırması, sokakta çalışan çocukların ortalama yaşının 12 olduğunu ortaya koyuyor. Çocuklar en erken 7 yaşında çalışmaya başlayabiliyor; büyük çoğunluğu çok kardeşli yoksul aile ortamlarından geliyor ve çalışanların çoğunluğunu erkek çocuklar oluşturuyor. Ayrıca araştırma, büyük çoğunluğu erkek olan bu çocukların kazançlarını annelerine verdiklerini ve gerekli maddi harcamaları da annelerin yaptığını yansıtıyor. Aslında bu durum kadının "ataerkillikle pazarlığının" bir biçimi. Bu açıdan, kadını güçlendirmek, bilinçlendirmek sokakta çalışan çocuk sorununun ortadan kaldırılmasında önemli bir unsur oluşturuyor.

Sokakta çalışma çocukların okula devamlarını olumsuz yönde etkiliyor. Hatta bu durum, okulu terk ile sonuçlanabiliyor. Sokakta çalışan çocukların çalışma koşulları da oldukça ağır. Çoğunlukla mendil/su/simit satma, ayakkabı boyama, trafik lambalarının olduğu kavşaklarda araba camı silme, mezarlıklarda su taşıma, mezarları temizleme gibi çocukların fiziksel, bilişsel ve psikolojik gelişimlerini son derece olumsuz yönde etkileyebilecek işler yapmaktalar. Süreç içerisinde bu çocukları bekleyen en önemli riskler arasında ise çöp toplama/ayırıştırma işine kaymaları yer alıyor. Bu iş kolu uçucu madde kullanım riski taşıyor ve süreç içerisinde çocukların madde bağımlısı olma riskleri gündeme gelebiliyor. "Masumca" yapılmış bir tercih gibi görünen sokakta çalışma, çocuğun aileden kopma, sokakta yaşama ve hatta organize suç mafyasına katılma risklerini içeriyor.

Fotoğraf: Begüm BİLGENOĞLU

Sokakta Çalışan Çocuk Sorununa Yönelik Sosyal Politika Önerileri

1992-2002 yılları arasında Türkiye'nin Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı (IPEC) kapsamında yürütülmüş çalışmalarının deneyimleri mevcut. Örneğin, Türkiye tarafından 25 Ocak 2001 tarihinde onaylanan, 182 sayılı "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi" çerçevesinde sokakta çalışma, öncelikli müdahale alanlarından biri olarak belirlendi. Yine bu kapsamda çeşitli illerde sosyal destek merkezleri kuruldu. 2002 yılından itibaren ise konuya yönelik müdahaleler Çalışma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve belediyeler tarafından yürütülüyor.

Özellikle anne ve babaların bilinçlendirilmesinin gerekliliği bu güne kadar bu konuda yapılan bütün projelerin ana başlıklarından birisini oluşturuyor. Birçok ebeveyn kent sokaklarının tehlikelerinden habersiz ve çocuğun başına gelebilecekler konusunda farkındalıktan yoksun konumdalar.

Diğer boyut ise çocukların eğitim haklarıyla ilgili. Sokakta çalışma, çocukların eğitime katılmasında önemli bir engeli oluşturuyor. Temel eğitime başlamış yoksul çocukların eğitimine

yönelik farklı sosyal politikalar izlenmesi gerekiyor. Çocukların okullulaşması bir politik müdahale alanı olarak hedeflenmeli. Genel var sayım, çocukların çalışmaya ihtiyaç duydukları ve bu nedenle, okulu bıraktıkları şeklinde. Ne var ki, çocukların eğitimin getirisinin düşük olması veya eğitimin maliyetinin yüksek olması okulu terketmenin nedenleri arasında yer alıyor. Çocukların niçin okulu bıraktıklarının anlaşılması ve bu çocukların okulda nasıl tutulabileceklerine dair özel çaba sarfedilmesi gerekiyor. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, kırsal/kentsel ve bölgesel farklılaşma detaylı bir şekilde incelenmeli.

Sokakta çalışan çocuklara yönelik müdahaleler fikrine sahip çıkılması ve gündelik siyasetin ötesinde belirlenen politikalarla beslenen bir sürdürülebilirliğe ulaşılması ile mümkün gibi görünüyor. Valilikler, belediyeler, SHÇEK, STK'lar gibi paydaşların tüm ilgili kaynakların etkin biçimde ve mümkün olduğu kadar bürokrasiden arındırılarak sürece dahil edilmesi gerekiyor. Sivil toplum ve özel sektör, sosyal sorumluluk altında bu tür sorunların çözümüne hem maddi hem manevi anlamda büyük destekler sağlayabilir ancak bu çocuklara yönelik müdahaleler sosyal devlet tarafından planlanmalı, geliştirilmeli ve yürütülmeli. Burada, unutulmaması gereken temel husus şudur; sokakta çalışan çocuklar sağlık, eğitim ve korunma hakları gibi en temel çocuk haklarından yoksun konumda kalmaktadır. Çocuk haklarının sağlanması ise sosyal devletin temel görevidir.

Doç. Dr. Ayşe Gündüz HOŞGÖR* (STAT'86)
hosgor@metu.edu.tr

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesidir.

- 1- UNICEF. 2001. Dünya Çocuklarının Durumu Raporu. Unicef yayını.
- 2- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2007. Çalışan Çocuklar 2006, Ankara.
- 3- Akşit B., Karancı N., and Gündüz-Hoşgör A., November 2001. Working Street Children in Turkey: A Rapid Assessment in Three Metropolitan Cities, Printed by ILO: Geneva.
- 4- Gündüz Hoşgör, A. Karabıyık E., Çetinkaya Ö., Sargun H.C., 2005. Sokaktan Umuda Başarı öyküleri: Sokakta Çalışan Çocuklar Sorununun Çözümüne Yönelik Model çalışmalar ve Yöntemsel rehber: Ankara, Adapazarı, Diyarbakır, Gölçük, Yalova Sokakta Çalışan Çocuklar Sosyal destek Merkezleri. ILO Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara: Meter Matbası.

ÇOCUK VE GENÇLER İÇİN SOSYAL ADALET

Türkiye’de 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre 15–24 yaşları arasında yaklaşık 12.000.000 genç yaşıyor. Bu da, genel nüfusun %17,6’sıdır. 15–24 yaş arası 12.400.000 gençten %30’u okula gidiyor, %30’u çalışıyor. Bu gençlerin bir kısmı eğitim kurumları içinde yüksek kaliteli öğrenime erişme imkânı bulurken ve çalışanların bir kısmı yüksek nitelikli işlerde istihdam edilirken, çok daha büyük bir kısmı bu olanaklardan yoksun.

Toplum, gençleri sürekli bir risk grubu olarak tanımlamaktadır. Gençlik ve risk kavramları yan yana durmaktadır. Risk söylemlerinin gençliği belirlemesi sosyal politikaları da etkilemektedir. Modern toplum özellikle gençler için pek çok belirsizlik içermektedir. Risk toplumu da zaten belirsizliklerin olduğu toplum olarak tanımlanmaktadır. Gençlik dönemi modern toplumun “tedbirli insan” modeline uymayıp riskli davranışları deneyebilecek bir grup olarak algılanmaktadır. Bu nedenle gençlik dönemi eğitim kurumu içinde uyumlaştırılması gereken ve riskten uzak tutmaya yarayan bir araç olarak kullanılmaktadır. Risk algılaması gençlerin sosyal haklardan yararlanamamasını da beraberinde getirmektedir. Eğitim kurumu içinde yer alamayanlar, istihdamdan dışlananlar, sosyal dışlanma yaşayanlar için sosyal politika geliştirerek sosyal adaleti geliştirmek sosyal refah devletlerinin temel görevlerindedir.

Sosyal adalet negatif dışlanmaya meydan okuma, toplumda etnik ve kültürel farklılıkların zenginlik olarak algılanması, kaynakların adil dağıtılması, adaletsiz politika ve uygulamalara karşı çıkmak ve toplumsal dayanışma için çalışmayı içermektedir.

Bugün küreselleşme ile birlikte sosyal adaleti

gençler için yaşama geçirme gerçekten bir meydan okumayı gerektirmektedir. Küreselleşme bağlamında neo-liberal politikalar Bauman’ın da ifade ettiği gibi “tüketmeyen insan olmadığı yeni bir dünya düzeni”ni yaratmıştır. “Tüketiyorum o halde varım,” deyimi Descartes’in ünlü “Düşünüyorum o halde varım,” deyiminin yerini almıştır. Tüketim kültürü yoksul çocukların ve gençlerin hissettikleri yoksunluğu, toplumsal dışlanmayı ve yabancılaşmayı yoğunlaştırmaktadır. Tüketimi arttırmayı amaçlayan stratejilerin hedef grubu olan ergen çocuklar tüketim kültüründen yoğun olarak etkilenmektedir. Ergenlik döneminde kimlik gelişimini çatışmalı şekilde yaşayan çocuklar bu koşullarda toplumsal dışlanmadan olumsuz yönde etkilenmekte ve toplumsal normlarla çatışma yaşayarak norm dışı davranışlara yönelebilmektedirler. Tüketim kültürünün yetinmek yerine sürekli yeni tüketim ürünlerine sahip olmayı, kimlik ve toplumsal statünün tüketim ürünlerine sahip olmakla kazanılacağını vurgulaması, yoksul çocukları tüketim ürünlerini elde etmeye yönlendirerek, olanak bulamayan çocukların mala yönelik suç işlemelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Gençlerin reklamcılar tarafından hedef grubu oluşturması, onların kimliklerini bir referansla tanımlamak gereksinimlerinden kaynaklanır. Ergenlik döneminin kimlik arayışı, aile dışında bir gruba ait olma çabasıyla belirginleşmesi, gençlerin belli tüketim kalıpları ve tüketebilme imkânlarıyla kimlik ve grup edinme veya oluşturma sanısına kapılmasına neden olur. Yoksul ve alt sınıftan olan gençler ise tüketen kesimlere karşı olumsuz, hatta düşmanca hislerle tüketemedikleri üzerinden “ezik” ve “eksik” bir kimlik edinir. Bu gençlerin yabancılaşması ise şehir kültürüyle bütünleşememe, dışlanma, maddi olanaklardan yararlanamama ile belirginleşir. Yaşanılan toplumla olan bağlar zayıflar. Toplumdan kopukluk, topluma karşı so-

rumluluğu ve insanların üzerindeki toplumsal kontrolü de azaltır.

Bireycilik, şehirdeki yabancılaşma ile birlikte gelişmiş, toplumsal yaşama karşı ilgisizlik ile belirginleşen bir durumdur. Bireyler arası duygusal ve maddi paylaşımın azalması ile insanlar yalnızlaşmış, birbirlerine karşı duyarsız hale gelmiştir.

Gençlerin favori mekânlarından olan alışveriş merkezleri, sinema, kafe, oyun salonları gibi sosyal etkinliklerin de yapıldığı çekim merkezleridir. Bu mekânlara gitmek veya gidememek gençlerin toplumdaki konumları ve maddi imkânlarını algılamada önemli referanslar haline gelmiştir.

1980'lerden başlayarak tüm dünyada belirgin bir eğilim haline gelen küreselleşme, uluslararası finans piyasalarındaki mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı yanı sıra üretimin örgütlenmesinde de belirleyici olmuştur. Küreselleşmeye uyum sağlamak amacıyla neo-liberal yeniden yapılanma sürecine sokulan ülkeler ürün ve işgücü piyasalarında yeni teknolojilerin kullanılması, üretim sürecinin esnekleşmesi, yeni çalışma biçimlerinin ortaya çıkması, sermayenin serbest dolaşımını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasını içeren yapılanma sürecine girmiştir. Sosyal harcamalara ayrılan payın düşürülmesi 1990'ların ortasından itibaren nüfusun yaşam kalitesinin düşmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Gerçek ücretin ve alım gücünün düşmesi, düzenli geliri olan büyük ölçekli işletmelerdeki teknoloji dö-

sayımı sonuçlarına göre 15-24 yaşları arasında yaklaşık 12.000.000 genç yaşıyor. Bu da, genel nüfusun %17,6'sıdır. 15-24 yaş arası 12.400.000 gençten %30'u okula gidiyor, %30'u çalışıyor. Bu gençlerin bir kısmı eğitim kurumları içinde yüksek kaliteli öğrenime erişme imkânı bulurken ve çalışanların bir kısmı yüksek nitelikli işlerde istihdam edilirken, çok daha büyük bir kısmı bu olanaklardan yoksundur. Dahası, gençlerin yaklaşık %40'ı, yani 5.000.000 kişi ne çalışmakta, ne de okula gitmektedir. Bir başka ifadeyle, Türkiye'de "görünmeyen veya az görünen gençlik" kategorisine giren milyonlarca genç birey var.

1980'lerden başlayarak tüm dünyada belirgin bir eğilim haline gelen küreselleşme, uluslararası finans piyasalarındaki mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı yanı sıra üretimin örgütlenmesinde de belirleyici olmuştur. Küreselleşmeye uyum sağlamak amacıyla neo-liberal yeniden yapılanma sürecine sokulan ülkeler ürün ve işgücü piyasalarında yeni teknolojilerin kullanılması, üretim sürecinin esnekleşmesi, yeni çalışma biçimlerinin ortaya çıkması, sermayenin serbest dolaşımını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasını içeren yapılanma sürecine girmiştir.

nüşümüne bağlı olarak işgücünün azaltılması dolayısıyla işsizliğin artması, istihdamda kayıt dışı sektörün büyümesi, tüketim mallarının ücretlerinin artması, eğitim ve sağlık konularındaki harcamaların düşmesi gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler sonucunda kolay incinir ve yoksul ve düşük gelirli haneler, kadınlar, çocuklar, gençler ve yaşlılar bu gelişmelerden en olumsuz yönde etkilenmişlerdir.

Sosyal hakların olabildiğince kısıtlandığı, sermayenin küreselleştiği yeni dünyada Türkiye gençlerine istatistiklerle baktığımızda şunları söyleyebiliriz: Türkiye'de 2007 nüfus

Bunlar, ne öğrenim ne de çalışma hayatında olan genç kadınlar (2.200.000 kişi civarında), fiziksel engelliler (yaklaşık 650.000 kişi), iş aramaktan vazgeçmiş gençler (300.000 kişi dolayında), çocuk ve genç hükümlüler (22.000 kişi civarında), sokak çocukları ve sokakta yaşayan gençlerdir. Türkiye'nin gençlik politikası, ülkenin tüm genç erkek ve kadınları için güçlü bir insan hakları boyutunu içermeli ve ileriye bakan, gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçları ve sorunları göz önüne alan bir politika olmalı. Böyle bir gençlik politikası, görünenler kadar görünmeyen gençlerin de katılımını sağlayacak bir yaklaşımla hazırlanmalıdır.

Doç.Dr. Özlem CANKURTARAN ÖNTAŞ*

*Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Bölümü öğretim üyesidir.

Fotoğraf: Aslı YILMAZ (1D'05)

Türkiye’de Çocukluk: Oyun ve Oyuncağın Serüveni

Çocukluğumuzun tarihinde önemli bir yer tutan “oyun” en temel çizgileriyle, hem insanların hem de hayvanların öteden beri gerçekleştirdiği ortak bir eylem olarak karşımızda durmaktadır. Huizinga (2000) insan uygarlığının oyun olarak, oyunun içinde ortaya çıktığını ve geliştiğini ifade ederek, insanı tanımlamak için “Homo Ludens” - oyun oynayan insan- kavramını ortaya atmıştır.

Oyun, toplumdan topluma, kültürden kültüre değişim gösteren; etnik gelenekler, teknolojik değişim, cinsiyet ve sosyal sınıf değişkenlerinden doğrudan etkilenen, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarda yorumlanabilen bir kavramdır. Çocuk, oyun ve oyuncak kavramları ile dönemin tarihsel ya da konjonktürel kimliğinin ne derece iç içe geçtiğini, tarihin her aşamasında kolayca görülebileceğini belirtmekte ve oyun ve oyuncak kavramlarının tarih içinde evrildiğine dikkat çekilmektedir (İnal 2005).

Çocukluğun yetişkinlikten çok farklı bir dünyası olduğunu, dolayısıyla çocukların yaşamıyla yetişkinlerin yaşamının ayrı olması gerektiğini savunan modernist yaklaşıma karşın, Türkiye’de ayrı bir çocukluk anlayışının olmadığını pek çok kanıtı vardır. Osmanlı döneminde büyükler hamama, misafirlğe, alışverişe, kahvehaneye, içkili-müzikli yerlere çocukları da beraberlerinde götürmekteydiler (Onur, 2005). Çocuğu yetişkin gibi gören bu anlayış, büyük ölçüde Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir.

Türkiye’de çocukluğun sosyal tarihinin, Cumhuriyet döneminde –özellikle Osmanlıdan miras kalanlarla birlikte- çocuğun ve çocukluğun nasıl tanımlandığının şimdiye kadar akademik ölçüde kaydedilmemiş ve yazılmamış olmasını önemli bir eksiklik olarak yorumlamaktadır (İnal 2003) İnal, 2003 yılında yapmış olduğu çalışmada Cumhuriyet döneminde etkili milliyetçi ritüellerin ve pratiklerin (milli eğitim, 19 Mayıs, 23 Nisan gibi ulusal bayramları vd.) otoriter ve disiplinler yönlerini inceleyen, resmi belgelerde nasıl ele alındıklarını açıklayan ya da orta sınıf çocuk ideolojisinin kendini köylü aile anlayışına göre nasıl tanımlandığını gösteren çalışmaların çok zengin veriler sunacağını vurgulamaktadır.

Cumhuriyet döneminin çocukluk anlayışının önemli bir niteliği, babaların çocuklarıyla kurdukları mesafeli iletişimidir. Örülen “duvar”ın en önemli nedeni ise çocuk üzerinde kurulan otoritenin zedelenmemesi, başka bir deyişle çocuğun “şımarmaması”dır. Bu anlayış gereği; çocuk babasına soru sormaz, düşüncesini belirtemez, hatta babasının gözlerine bile ba-

kamaz. Çocuğun itaat duygusunu zedelemek için baba çocuğunu uykusunda öper, onu "uzaktan" sever. Bu itaat kültürünün kaynağını büyük ölçüde dinden aldığı ifade edilmektedir (Onur 2005). Aslında sadece çocuk değil, bütün toplum dinle yoğrulmuş düşünce sistemiyle biçimlenmekte ve evrilmektedir. Çocuk sahibi olmak için türbeye gitmek, çocuğa ad koyarken kulağına ezan okumak, çocuk önemli sınavlara girmeden önce okunmuş kalem, silgi, su vb. vermek bu anlayışın somut göstergeleri arasında sayılabilir. Bütün bunlar toplumun modernleşmesinin önünde engel oluşturmakta ve tam anlamıyla dünyasallaşmadığını göstermektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Anadolu'daki nüfusun büyük kısmı köyde yaşamaktaydı. Dolayısıyla toplumsal dokuyu tarıma dayalı ilişkiler belirlemekteydi. Çocukların bu doku içindeki yerine bakıldığında ise, tarım ve ev işlerinde anne-babalarına yardımla yükümlü oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, çok küçük yaştan itibaren çalışmak zorunda kalan çocukların oyun oynamaya zamanları yoktur. Köyde büyük-küçük herkesin çalışmak zorunda olması, oyuna olumsuz bir değer yüklenmesine de neden olmaktadır. Bunun yanında ekonomik yetersizlikler, çocukların oyuncak yoksunluğunun önemli bir nedeni olmuştur. Cumhuriyetin ilk kuşağına ait olan Halil Tunç (akt. Onur, 2005), oyun ve oyuncuğun ne olduğunu pek bilmediklerini "Okuldan çıkar çıkmaz işe başladık. Hayvanların altını temizlemek, onları gütmek, suya götürmek benim görevlerimdi. Oynamak, koşmak, gezmek gibi bir anı hafızamda yer etmemiş" sözleriyle anlatmaktadır. Oyuncak almaya parası olmayan aileler ise, oyuncakları, ya kendileri, ya da çocukları yapmaktaydı. İlber Ortaylı da toplumun yoksulluğunun oyuncaktan da yoksun olmaya yol açtığını şu sözlerle vurgulamaktadır:

Eski toplum fakirdi, çocuklar Eyüb oyuncakları gibi basit tahta ve pişmiş topraktan dayanıksız oyuncaklarla oynarlardı. Çocukların çoğu onu da bilmez; kendi yaratıcılıklarıyla toprak kule, fırın, çamur ev ve bebek, tahtadan yontma araba ve atla dünyalarını inşa ederlerdi (Ortaylı, 2000).

Anadolu'nun kırsal bölgelerindeki çocuğun yeri, kent çocuklarına oranla daha önemlidir. Kırsalda çocukla yetişkin dünyası arasında kaynaşma söz konusudur. Köy yaşamında bunalm dönemleri için başvurulan büyüsel işlemlerin çocuklara bırakılmasının, bu kaynaşmanın önemli bir göstergesi olduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde bir köyün yağmur gereksi-

niminde yağmur kuklası gibi çeşitli etkinliklerde çocuklar önemli roller alırlar (And 2003).

Anadolu'daki geleneksel oyun kültürüne bakıldığında yasaklanan oyun ve oyuncakların yo-

ğunluğu dikkati çekmektedir. Onur'un incelediği anılarda gerek dinsel, gerekse cinselliğe bağlı nedenlerle pek çok oyun ve oyuncuğun Anadolu'da yasak olduğunu belirtmektedir. Örneğin Aziz Nesin (akt. Onur, 2005) anılarında babasının günah olduğundan top ve zıpzıp oynamasını yasakladığına; benzer şekilde Nurullah Ataç da annesinin uçurtma ve beştaş oynamasına günah olduğundan izin vermediğine yer vermektedirler. Aydın Menderes de bisiklet isteyince babasının "şeytan arabası, sen ona binme" dediğini ifade etmektedir. Bunun yanında iki cinsin birlikte oynamasına hem kentte, hem de köylerde izin verilmemektedir.

Oyun ve oyuncaklardaki bu yasakların önemli bir gerekçesinin eğitsel olduğunu ifade edilmektedir. (Onur 2005). Ebeveynler özellikle sokakta oynamanın çocuğun "terbiyesini bozacağı", onu "sokak çocuğu" yapacağı, çocuğun sokakta yabancılarla düşüp kalkacağı gerekçesiyle oyunları kısıtlamaktaydılar.

Kentleşme, okullaşma, ekonomik ve kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler geleneksel ço-

cukluğu, Türkiye'de de gitgide ortadan kaldırmaktadır. Bu koşullar geleneksel oyunların genç kuşaklara aktarılmasını engellemekte, buna karşılık farklı oyunların yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Oyuncak endüstrisindeki gelişmeler, yeni oyuncakları kırsal kesime de taşımakta; böylece, geleneksel oyun ve oyuncaklar ortadan kalkmaktadır (Artar ve ark., 2004). Çok ve arkadaşlarının (1997) araştırmasında, kitle iletişim araçlarının oyun kültüründeki yoğun etkisine dair bulguları da çocuk kültürünün bağımsız olmadığını, yetişkin kültürünün parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Modernleşmenin bir diğer sonucu da oyun alanlarındaki değişim olmuştur. Geleneksel oyun kültürünün en temel özelliği olan sokakta, boş aralarda oyun oynamak, yerini özel alanlara bırakmakta ve oyun alanları dört duvar arasına kapanmaktadır (Onur, 2005). Türkiye'de oyun kültüründe, bir yandan modernleşmenin ürünü olan yaratımdan ziyade tüketme ve soyutlanma, içe kapanma yaşanırken, diğer yandan geleneksel öğelere de sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.

Ar. Gör. Erinç ERDAL*

* ODTÜ Tarih Bölümü'nde Araştırma Görevlisidir

Kaynakça

- Artar, M.; Onur, B.; Çelen, N. (2004). "Çocuk oyunlarında üç kuşakta görülen değişimler: Kırsal kesimde bir araştırma", *Türkiye'de Çocuk Oyunları: Araştırmalar*, (Ed.) Onur, B.; Güney, N., Ankara: ÇOKAUM Yayınları
- Çok, F.; Artar, M.; Şener, T.; Bağlı, M. T. (1997). "Kentlerde açık alanlarda çocuk oyunları: Ankara örneği", *Çocuk Kültürü 1. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*, (Ed.) Onur, B., Ankara: ÇOKAUM Yayınları
- Huizinga, J. (2000). *Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*, (Çev. M. Ali Kılıçbay), Ayrıntı Yayınları
- İnal, K. (2005). "Çocuksuz Masumiyetten Plastik Paradoksa, Oyuncuğun Kısa Tarihi", *Kebikeç*, sayı 19, s. 253-275.
- _____. (2003). "Gelenekselden Postmoderne Çocukluğun Sosyokültürel Tarihi", *Virgül*, 61, Nisan, s.10.
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi
- Ortaylı, İ. (2000). *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul: Pan Yayıncılık

ÇOCUK KADIN OLMAK

■ Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre her insan on sekiz yaşına kadar çocuk sayılır ve vazgeçilmez haklara sahiptir. Türkiye de bu sözleşmeye taraftır. Ancak uygulamaya bakıldığında, gerçeklerin çok farklı olduğunu görmekteyiz.

Çocukların sahip oldukları ama farkında olmadıkları haklarının çiğnendiği durumlar:

- Açlık,
  - Eğitim haklarının ellerinden alınması,
  - Erken yaşta evliliğe zorlanmak,
  - Aile içi şiddet (dayak, hizmete zorlanmak, kardeşlerine annelik yapmak...)
  - Fuhuşa itilmek,
  - Savaş koşullarını yaşamak,
- şeklinde sıralanabilir.

Erkek egemen toplum yapısının hâkim olduğu Türkiye'de, kız çocukların okula gidememesi ve erken yaşta yapılan evlilikler, en sık karşılaşılan sorunlardır. Söz konusu sorunların daha ziyade Doğu kentlerimizde ve kırsal kesimde yaşandığı sanılsa da, diğer şehirlerimizin sosyoekonomik düzeyi düşük yerleşim birimlerinde de benzer sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde, 18 yaşın altındaki evlilik oranı % 35'tir. Denebilir ki; her üç evli-

likten bir tanesi erken yaş evliliğidir. Erken yaş evliliği çocuğun hem ruhuna, hem de bedenine ciddi zararlar vermekte, erken yaş doğumları da anne ölümlerine yol açmakta, anne ve bebeklerin hastalanma ve sakatlanma riskini arttırmaktadır.

Birleşmiş Milletler, erken yaş evliliklerini 'kız çocuklarını vuran köleliğin modern biçimi' olarak tanımlamaktadır.

Erken yaş evlilikleri, kız çocuklarının aile içi şiddetle, evlilik içi tecavüzle ve cinsel şiddetle karşılaşma tehlikelerini de arttırmaktadır. Olgunlaşmadan hayatın sorumluluğu sırtlarına binen talihsiz çocuklar, doğal olarak haklarını aramak bilincine de sahip olmamaktadırlar. Ayrıca çocuk yaşta evlilik yasal olmadığı için, medeni haklarından da yoksun bırakılmaktadırlar. Şans eseri okula gidebilmiş ama evliliğe zorlanan çocukların, kadınlık görevlerini yerine getirebilmeleri için eğitimlerine devam etmelerine de izin verilmemektedir.

CEDAW Gölge Raporu'nun Evlilik, Aile İlişkileri, Geleneksel Roller bölümü mevcut durumu şöyle özetler: Güneydoğu'da bir kadın sivil toplum kuruluşunun 6 yılda görüştüğü 13.673 kadından edindiği bilgilere göre evlendirme yaşı çok düşük-

tür: Kadınların % 16.1'i 10-14 yaş, % 64.7'si 15-19 yaşta evlenmiştir. Yeni Medeni Yasa'nın öngördüğü evlenme yaşı 17 olsa da, aileler kanuna uymamakta ve erken yaşta evlendirilen kız çocuklara resmi nikâh yapılamamakta, doğan çocuklar çoğu kez kayınvalidenin nüfusuna kaydedtirilmektedir. 13.673 kadından 5.602'si (% 41'i) fikri sorulmadan akraba evliliği yapmıştır. Bölgede kadının boşanma hakkı yoktur. Boşanmak isteyen kadınların, kendi aileleri tarafından ölümlerle cezalandırılması sıklıkla görülen bir durumdur. Ayrıca boşanabilmek için resmi nikâhlı ve nüfus cüzdanı sahibi olmak gerektiğinden, nüfus cüzdanı olmayan pek çok kadının yasal haklarından istese de yararlanması mümkün değildir.

Demek ki, sorunlar Uluslararası Anlaşmalara taraf olmakla çözülememektedir. Atılan imzalar sonrası uygulamalar hem devlet, hem de sivil toplum kuruluşları tarafından denetlenmeli ve toplumsal dönüşüm için gerekli şartlar oluşturulmalıdır. Sorun sadece eğitim sorunu değil, aynı zamanda da ahlak sorunudur.

(Bu yazı dernek çalışmaları sırasında ne zaman kadın sorunlarından söz açmaya kalksak, 'bizim evlerimizde kadınların sözü geçer' deyip konuyu kapatan üyelerimize ithaf edilmiştir.)

A. Fusun GÖNÜL (ECON'87)

Kaynak

Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi CEDAW (Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) Gölge Raporu Uçan Süpürge Yayınları

ERKEKLER MARSTAN, KADINLAR VENÜSTEN, GENÇLER URANÜSTEN!

Ergenlik, çocuk için olduğu kadar anne-baba için de zorlayıcı bir süreçtir. Çocukluğun yavaş ve düzenli gelişiminden sonra, ergenliğin hızlı ve düzensiz gelişimine geçilir. "Fırtına ve stres" kavramlarıyla karakterize edilen ergenlik, kaçınılmaz duygusal çatışma ve çelişkiler dönemi olarak değerlendirilir. "Metamorfoz, yeniden doğum, karanlık çağ" olarak da adlandırılan ergenlik dönemindeki gençler kendilerini kırılgan ve dayanıksız, zayıf ve savunmasız hissederken, yeni rol ve sorumluluklar ve yeni bir dünya görüşü edinmek için de oldukça yoğun zihinsel bir çaba harcamak durumundadırlar.

Ergenlik, zihinsel bir durumdur. Bu dönemde genç, bir yandan kendine uyan bir yaşam tarzı, yaşama ve insanlara karşı tutum geliştirmeye çalışırken bir yandan da var olan benliğini keşfetme konusunda maceralı bir yolculuk yapar. Buluş çağı ve ergenlik çoğu kez birbirine karışan kavramlardır. Buluş çağı daha çok fiziksel olarak olgunluk

(üreme yeteneği, tüylenme, vb.) anlamına gelirken, ergenlik daha çok duygusal ve zihinsel olarak olgunlaşma dönemini temsil eder. Ergenlik döneminde gencin önemli gelişim görevleri bulunmaktadır. Bu görevlerin tamamlanış biçimi, gencin nasıl bir yetişkin olacağını önemli ölçüde belirler. Bu dönemde altı önemli gelişim görevi bulunmaktadır:

1. Uygun bir bağımlılık-bağımsızlık anlayışı kazanma,
2. Uygun bir psikososyal olgunluğa ulaş-

ma,

3. Ait olma duygusu kazanma,
4. Uygun bir cinsiyet rolü kazanma,
5. Zihinsel beceriler ve kavramlar geliştirme,
6. Vicdan, ahlak anlayışı ve değerler geliştirme.

Her çocuğun gelişimi kendine özgü ve kendi hızındadır. Dolayısıyla tam olarak ergenlik döneminin hangi yaş aralığını kapsadığını söylemek oldukça zordur. Ancak on iki ila yirmi bir yaş aralığında, başlaması ve sağlıklı şekilde tamamlanması gereken bu dönemde, gencin işi hayli zordur. Bu dönemin, anne-baba için de oldukça yeni ve zorlayıcı bir süreç olduğunu kabul etmek gerekir. Çocuğuyla birlikte yol almayı başaran anne-babalar gelecekte daha uyumlu ve keyifli bir yetişkinin şekillenmesine daha fazla katkıda bulunabileceklerdir.

Her dönemde olduğu gibi bu dönemde de anne-baba olumlu iletişim becerileri ile birlikte açık ve net bir zihne sahipse ergenlik dönemi sadece ilişkilerin yeniden şekillendiği ama olumlu bir dönem olarak yaşanacaktır. Ergenin anne-babasından beklediği en önemli şey sevgi ve koşulsuz kabuldür. Olumsuz eleştiriler, hele de başkalarının bulunduğu ortamda, ergen için önemli, anlamlı, baş edilmesi zor bir durumdur.

Çocuğun içinde bulunduğu değişimleri görmezden gelmek ve ona "eskisi" gibi davranmaya devam etmek çatışmaları arttırabilir. Ergen düşüncelerinin dinlenmesi, fikrinin sorulması, saygı görme ve olumlu iletişim konusunda oldukça hassastır. Şikayet etmek ve ne yapmayacağını söylemek yerine, ergen çocuğumuzla tartışarak yeni kararlar vermek çok daha işlevsel ve sonuca yönelik olabilir. Ayrıca arkadaşları ve sosyal çevresi

çok önemli olduğundan, arkadaşlıklarını desteklemek, sosyal çevresini tanımak ve olumlu ilişki içinde olmak oldukça koruyucu bir etkiye sahip olacaktır.

Yeni nesil gerçekten yeni. Ama ne kadar yeni olursa olsun, anne-baba ile ergen arasındaki çatışma ve düşünce ayrılığı, M.Ö. 400 yılında Sokrates'in söyleminden anlaşılacağı gibi, aynı! Demek ki; bu doğal ve her nesil böyle yaşamış. Belki de bizim bunu atlatılması gereken belalı bir dönem olarak görmekten vazgeçip, "keyifli yaşamak için neler yapabiliriz?" diye düşünmemiz iyi olabilir. Bu nesil Uranüs'ten gelmedi, bizler yetiştiriyoruz. Şikayet etmek yerine kendi anne-babalık tutum ve davranışlarımıza göz atıp, onlarda yapacağımız bazı değişikliklerle birçok şeyi olumlu yaşanır hale getirebileceğimizi unutmayalım.

Uzm. Psk. Hülya ÜSTEL
KÖKDEMİR* (PSY'92)
hkokdemir@tedankara.k12.tr

* TED Ankara Koleji Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi'nde uzmandır.

Çocuk emeğinin sömürülmesi genellikle ülkelerin ekonomik ve insani yönden gelişmemişlik düzeyi ile ilişkilendirilen –maalesef yaygın bir olgudur. Bir ülkede çocuk işgücünden söz edilebilmesi için çocuk işgücü arzının ve talebinin olması gerekir. Bu da, arz boyutunda; yoksul ve eğitimsiz ailelerin çocuklarının çalışmalarına izin vermeleri, talep boyutunda ise; yetişkinlerden daha ucuza, sendikalaşma ve her türlü yasal haklardan yoksun, kayıtdışı çocuk işgücüne sahip olmak isteyen işverenlerin varlığı demek oluyor.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen çocuk hakları sözleşmesine göre, 18 yaş altındakiler “çocuk” olarak kabul edilmektedir. Çocuk işçiliğine konu olan işler ise ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından, çocuğu, çocukluğunu yaşamaktan ve kendi potansiyelini gerçekleştirmekten alıkoyan, fiziksel ve zihinsel gelişimine zarar veren, okula devamı olumsuz etkileyen türde işler olarak tanımlanmaktadır.

ILO ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) gibi uluslararası kuruluşlar dünya kamuoyunda bu konuda bir bilinç oluşturmak ve uzun dönemde çocuk işçiliğini sona erdirmek, kısa dönemde ise çocukların çalışma koşullarını iyileştirilmek ve çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini sona erdirmek için çalışmalar yapmaktalar. ILO, hükümetlerin çocuk işçiliğiyle mücadeledeki politik istek ve kararlılıklarını; işçi, işveren ve sivil toplum kuruluşlarıyla

ÇOCUK İŞGÜCÜ

işbirliği içinde en üst düzeye çıkarmasına katkıda bulunmak üzere 1992 yılında Brezilya, Hindistan, Endonezya, Kenya, Tayland ve Türkiye’de “Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı”nı (IPEC) uygulamaya koymuştur. Halihazırda 74 ülke bu program kapsamında çocuk işçiliği ile mücadele etmektedir. Ülkemizde programın uygulaması; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinatörlüğünde, ilgili bakanlık ve diğer kamu birimleri, işçi ve işveren sendikaları temsilcileri, sivil toplum örgütü temsilcisi işbirliği ile yürütülmektedir.

Bütün bu uluslararası çalışmalara rağmen, ILO’nun 2006 Küresel Raporu’na göre, çalışan çocuk sayısı 2002-2006 yılları arasında % 11 azalmakla birlikte 2006 yılında dünya çapında 218 milyondur. Türkiye, konu ile ilgili uluslararası sözleşmelere imza atan ülkeler arasındadır. Ayrıca, yasal düzenlemelerle de çocukların zorunlu eğitim almaları ve çocuk emeğinin sömürülmesinin engellenmesi öngörülmüştür. Ancak, gerçekte ülkemizin bu konudaki durumunu görmek için Türkiye İstatistik Kurumu’nun ILO işbirliği ile hanehalkı işgücü anketlerine ilave olarak 1994, 1996 ve 2006 yıllarında gerçekleştirdiği çocuk işgücü araştırması sonuçlarına bakılabilir.

2006 verilerine göre; 6-17 yaş grubundaki çocukların % 51.1’i çalışmazken, % 43.1’i ev işlerinde (7 milyon 4 bin çocuk), % 5.9’u ise ekonomik işlerde (958 bin çocuk) çalışmaktadır. İlk bakışta, ev işlerinde çalışan çocukların yüksek yüzdesi ürkütücü gelse de, ev işlerinde

çalışan çocukların % 74.4’ü haftada 1-7 saat bu işlerde çalışmaktadır. Haftada 8 saat ve daha fazla ev işlerinde çalışma çocuk işçiliği olarak kabul edilirse, ev işlerinde çalışan çocuk sayısı 1 milyon 790 bin olarak hesaplanır.

Ekonomik işlerde çalışan çocuk oranı 1994 ve 1996’da sırası ile % 15.2 ve % 10.3 iken, bu oranın 2006 yılında % 5.9’a düşmesi sevindirici bir gelişmedir. IPEC uygulamasının sonuçlarının alınmaya başlamasının ve zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılmasının bu iyileşmede etkisi olduğu söylenebilir. Ekonomik işlerde çalışan erkek ve kız çocukların çalıştıkları sektörler yoğunluk sırasına göre aynı sıralamaya sahiptir; tarım, sanayi, ticaret ve hizmet.

Türkiye’de zorunlu eğitim çağı olan 7-14 yaş grubundaki çocukların ancak % 84.7’si okula devam etmektedir. Okula devam ile çalışma arasındaki ilişki için ise okula devam edenlerin % 2.2’sinin ekonomik işlerde çalıştığını, bu oranın okula devam etmeyen çocuklar için % 26.3’e ulaştığını belirtmek yeterlidir.

Bu rakamlara bakıldığında, ülkemizde çocuk işçiliğinin önlenmesi için, uzun vadede gelir dağılımını düzenleyici politikaların uygulanması ve sosyal devlet anlayışının yerleştirilmesi, kısa vadede ise çocuk işçiliğinin çocuk ve dolayısıyla topluma zararları konusundaki bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve okullaşma oranının daha sıkı takipçisi olunması gerektiği ortadadır.

Arzu YÖRÜKOĞLU ERATAK (ECON’92)

YAŞASIN 1 MAYIS!

■ Dünyanın dört bir yanında şenliklerle kutlanan 1 Mayıs ülkemizde neredeyse bir karabasanla özdeşleşmişti. Haftalar önceden 1 Mayıs'la yatıp 1 Mayıs'la kalkar hale getirilmişti ülke.

1 Mayıs'ta dökülen kanların sahibi olmaktan başka hiçbir sorumluluğu olmayan işçiler biricik bayramlarını kutlamamak gibi bir cezayla karşı karşıya bırakılmışlardı. Bu cezaya razı olmamak elektrikli cop, biber gazı, gözyaşırtıcı bomba, gözaltı gibi ekstra bedelleri göze almayı gerektiriyordu. Kimi zaman kurşunlar da ekleniyordu bu bedel listesine... Kimi zaman cenazeler...

"Ancak bu böyle gitmez!" di... Gitmedi...

Zimbabve'den Norveç'e, El Salvador'dan Singapur'a dek dünyanın dört bir yanında resmi tatil olarak kabul edilen ya da farklı isimlerle ama emek ortak paydasında bayram olarak kutlanan 1 Mayıs artık ülkemizde de resmiyet kazandı.

1886 yılında Şikago'daki işçi gösterileri sonrası yaşanan ölümler, kimi işçi liderlerinin yargılanıp idam edilmeleri, 1 Mayıs'ı işçi sınıfı tarihinin en önemli günlerinden biri yapmıştı. 1889

yılında II. Enternasyonal'in Paris'te yaptığı toplantı sonrası ise uluslararası bir nitelik kazanmıştı 1 Mayıs. Yani bundan tam 120 yıl önce başladı 1 Mayıs kutlamaları. İşçilerin birlik, mücadele ve dayanışma günü, işçilerin bayramı seçildi.

Ülkemizde ise ilkin Osmanlı devleti döneminde kutlanmıştı 1 Mayıs. Sonrasında da aralıklarla devam etmişti kutlamalar.

1935'te adına "Bahar Bayramı" denmişti ancak o gün işçilere hiçbir ücret ödememe kararı alınmıştı,

1976 yılında Taksim'de ilk kez büyük bir kitlelilikle kutlanmış, bir sonraki yıl ise yarım milyon kişinin katıldığı gösterilerde işçilerin üzerine ateş açılmış, 36 kişi yaşamını yitirmişti,

12 Eylül darbesiyle birlikte tüm özgürlüklere düşen yasaklardan payını almış ve meydanlarda yeniden kutlama yapılabilmesi için on üç yılın geçmesi beklenmişti. Tarih 1993'tü.

O günden bugüne dek "orantısız şiddet" yöntemlerinin envai çeşitinin görüldüğü kutlamalarla devam etmişti 1 Mayıs.

Ve son alınan kararlar yeni bir boyut kazandı.

1 Mayıslarda işçileri her türlü saldırılarla sindirmeye çalışanların elbette ki kısa süre içerisinde değişmesi mümkün olmayacağına göre, bu kararı bir lütuf olarak göstermek isteyenler de çıkacaktır. Ama çok değil bir sene önceki gösterilerde aynı iradenin gösterdikleri parmakla öldürseye dövülen işçiler en doğru tespiti yapacaklardır.

Ekonomik krizden en fazla etkilenen kesimlerin aynı zamanda her dönem ülke sorunlarına en fazla sahip çıkan kesimler olduğu bir sır değildir. Bu etkilene bir ölçüde yerel seçimlere de yansımıştır. Nitekim seçimlerde umdukları sonucu alamayanların, 1 Mayıs gibi siyasal eleştirilerin en üst boyuta çıkması muhtemel bir günü en az zararla atlatmak için pek çok yolu denemek istemesi de anlaşılır bir yaklaşımdır.

Güya teğet geçen krizle beraber işini kaybeden yüz binlerin ya da işten atılma korkusuyla yaşayan milyonların sesi elbette ki, 1 Mayıs 2009 tarihinde sadece kürsülere çıkan sanatçılara eşlik etmeyecektir. O halde, 1 Mayıs'ın resmi tatil ilan edilmesi işçi sınıfı adına bir zaferdir. Taksim'i istemek ise elbette ki bu zafere tam da denk düşen bir taleptir.

Siyasi gerginliklerin üst boyutlara sıçradığı, ekonomik kriz ve işsizliğin her zamankinden fazla yakıcı olduğu koşullarda karşılanacak bir 1 Mayıs, işçi sınıfının ülkenin gidişatına yönelik getireceği katkıları bekliyor.

Ülkemizin bu katkılara her zamandan fazla ihtiyacı var.

Kamil AKDOĞAN (ES'90)

Karikatür: Cihan Demirci

YAYIN TARİHİ: Çarşamba, Nisan 30, 2008 Mizahhaber

TÜRKİYE'DE UYGULANAN MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR

Ekonomi Sohbetleri Programının 18 Mart 2009 tarihli bölümünde Gazi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden Prof. Dr. Aziz Konukman ile birlikte ülke ekonomisinin son yıllardaki gelişimini değerlendirmeye çalıştık. Toplantıda öne çıkan değerlendirmeleri aşağıda kısaca özetlemeye çalıştık.

Türkiye ekonomisi, 2002-2007 yılları arasında enflasyonu düşürdü ve yüksek büyüme hızına ulaştı. Ancak artan cari açık ve büyüyen dış borçlarla, yani başkalarının tasarruflarını kullanarak gelinen noktada daha çok ara malların ithalatına bağımlı hale gelmiştir. Hocamızın deyimiyle, bardağın dolu tarafından bakarsak büyümemiz yüksek verimlilik oranıyla artıyor, enflasyon düşüyor. Fakat bu yüksek büyümenin, katma değer yaratacak yeni istihdama dönüşmediğini gözlemliyoruz. Literatürde bu durum, "istihdamsız büyüme" (jobless growth) olarak adlandırılmaktadır.

Hocamızın değindiği temel nokta, özellikle 2007 yılından itibaren hissedilen bu ağır krizden sosyal devlet politikalarıyla bir çö-

zümeye ulaşabileceği idi. Bu temel duruşun dayanaklarını ele alarak, Lafarge eğrisine atıfta bulunursak "her zaman düşürülen vergi oranlarının yüksek milli gelire yol açacağı, yüksek milli gelirin de toplanan vergi rakamlarını toplamda yeniden yükselteceği" öngörüsünde bulunabiliriz. Ancak, bu eğri her zaman bu tarz öngörüyle sonuçlanmamakta, normal dağılım özelliği gösteren eğri üzerindeki hangi noktada bulunulduğuna göre sonuç değişmektedir.

Geçmişten günümüze krizleri karşılaştırsak, 1930'lar U tipi krizdir. V tipi krizler ise çok görüldü, yani bir anda dibe düşüş, sonra hemen toparlanma. U tipinde ise krizin hissedilmesine devam ediliyor, fakat belli bir süreden sonra toparlanmayla sonuçlanıyor. Bugünkü durumda ise, çözüm çok daha güç çünkü hem makroekonomik büyüklüklerdeki gerileme çok daha yüksek, hem de kriz bizim krizimiz değil, dünya kaynaklı.

Konukman, sanayi üretiminde %21,3, imalat sanayii üretiminde %24,2 oranlarındaki düşüşün ve sanayide kapasite kullanım

oranının % 63,8'e gerilemesinin ekonominin çok önemli göstergeleri olduğunu; işsizlik ve yoksulluğun çok vahim boyutlara varabileceğinin işareti olduğunu belirtmiştir. 2001 krizinden çıkışta dış talebin önemli rol oynadığını bugün ise, dış pazarlardaki daralmanın bu beklentiyi ortadan kaldırdığına dikkat çekmiştir. Bu durumda sanayi çarkının yeniden dönebilmesi için, iç talebin canlandırılması gerektiğini ve kriz dönemlerinde yatırımların motive gücüne devletin nefer olması gerektiğini dile getirmiştir. Böyle bir seçeneğin politik olarak gerçekleştirilebilmesi için IMF'nin devre dışı bırakılmasının zorunlu olduğunu; aksi durumda, IMF'nin devreye sokacağı 'ümük sıkıcı' politikalarla iç talebin daha da gerileyebileceğini söylemiştir.

Temel dayanağımız sosyal devlettir. Türkiye'de işsizler ve emekliler örgütlü değildir. Sendikaların Latin Amerika'da olduğu gibi emeklileri ve işsizleri de örgütlemesi gerekmektedir. Birleşerek hep birlikte ülkemiz için farklı yeni katma değerler yaratmamızın zamanı gelmiştir artık.

Banu ECEVİT (EKON'96)

TÜRKİYE'DEKİ İKTİSADİ GELİŞME SÜRECİ

Ekonomi Sohbetleri Programı'nın birinci bölüm son toplantısı, 25 Mart 2009 tarihinde Vişnelik'te gerçekleştirildi. Son toplantının konusu, Prof. Dr. Bilsay Kuruç'tu.

Ekonomi Sohbetleri birinci döneminin son konuşmacısı Prof. Dr. Bilsay Kuruç "Ekonomik kalkınmada temel hedefimiz dünyaya anlamlı örnek oluşturma çalışmalarlarıyla katkıda bulunmaktır" ifadesiyle toplantının ana gündemini belirlemiş oldu. Bu söylem çerçevesinde toplantıda ele alınan konuları aşağıda kısaca özetledik.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ekonomide varlık gösterme çabalarına bakıldığında ülkemiz, Dünyaya örnek oluşturan bir deneyim sayılamaz. Genel olarak "anlamlı katkı" dünya ekonomisine uzun dönemde reel ekonomide hangi boyutta birikim sağlayarak ulaşılan kalkınma ile "dünyaya ne katmış" boyutuyla ele alınabilir. Bu konuda iktisatçılar için önemli olan noktalar: Ülkedeki iş gücü kalitesi, mevcut sermaye donanımıyla reel sektörün neyi nasıl ürettiği ve teknoloji, bilgi ve organizasyonda nereden nereye geldiğidir.

1920-1940 yılları arasında Türkiye kendi kararlarını kendisi vererek devletçi bir sermaye birikimiyle köylüyü çiftçi yapmayı da hedefleyerek kendi sanayi programını uyguladı. Bu 20 yılda "Dünyanın Ağası" yoktu.

1946 yılından sonra Breton Woods anlaşması ile Doların hakimiyeti ve ABD'nin Almanya ve İngiltere'yi ekonomik olarak geçtiği onaylandı.

1946-1954 döneminde Türkiye, lokomotif tarım olan bir ekonomiyle %10 büyüme sağlarken ekonomi açık verdi ve 1958 yılında ilk defa IMF ile tanıştı. Bu dönemde ucuz işgücü ve ithal ikamesi politika olarak benimsendi. Bu yıllarda Almanya'da çalışan Türk işçilerinin gönderdiği dövizle beklenmedik şekilde rahatlayan ekonomide rafineriler, çimento fabrikaları, barajlar ve diğer bazı yeni yatırımlar yapıldı. 1960'ların planlı yılları, ekonomik ve sosyal hakların genişlemesi ve benimsenen karma ekonomi ile Türkiye'nin fabrika çağı olarak adlandırılır.

1970'li yıllara gelindiğinde, Türkiye iki dış şokla karşılaştı: Kıbrıs'ta ABD'nin silah ambargosu ve petrol fiyatlarının artması. Takip eden dönemde ise ana motif siyasette MC koalisyonları ve ekonomide "70 sent'e muhtaç hazine"dir.

1980'lere gelindiğinde ekonomide temel

taşlar şöyleydi: Karma ekonomi iptal, özel sektör öncü, sosyal haklar iptal, ücretler düşüyor, öncelikli alan sanayi değil ticaret, ihracatla geliştireceğiz. Dövizin azalmasıyla 1989'da yeni bir senaryoya geçiliyor: 32 sayılı kararla sermaye hareketleri serbest bırakılıyor.

1990'lı yıllarda enflasyon %60, ekonomide yeni parametre faiz, ekonominin lokomotif borçlanma, bankacılığın altın dönemi ve yapay bolluk yaşanıyor. Ya iç ya dış açık vermek zorunda olan ekonomide 2000'li yıllarda bütçe açığı yok, cari açık var. Özel sektör dış yatırım yapıyor ve 6-7 yıl yüksek düzeyde sermaye girişi görüyoruz.

Görüldüğü gibi, Türkiye kendi önemli ekonomik sorunlarını hep geri plana atmıştır ve bu nedenle Dünya için anlamlı bir örnek ekonomi sayılmamaktadır. Hedefimiz, Dünyada ayrı bir devlet olarak, kendi halkımızın çıkarları doğrultusunda bir gelişme örneği yaratmak olmalıdır.

Yasemin KUMBASAR GÖK (IE'78)

HOCAM, BU AY YİNE BULUŞTUK .... !!

ODTÜ Mezunları Derneği, ODTÜ Öğrenci Temsilcileri Konseyi ve ODTÜ Öğretim Elemanları Derneği'nce, yıllar boyunca sürmesi amacı ile başlatılan etkinliklerin beşincisi 1 Nisan 2009 çarşamba günü saat 18:00'de yapıldı. Dr. Necdet Bulut (eski U3) amfisinde gerçekleştirilen etkinliğin konuğu İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim üyelerinden Dr. Erhan Karaesmen idi.

Nisan ayı oturumunun açılış konuşmasını etkinlik çalışma gurubundan İşletme Bölümü 4. sınıf öğrencisi Cansu Çiftarşan, kolaylaştırıcılığını ise Derneğimiz YK Başkan yardımcısı Oğuz Ülker yaptı.

Tüm katılımcılara dağıtılan Nisan ayında yaşanmışlıklar listesi üzerinden yapılan anket sonucunda,

- 1940 yılında Köy Enstitüleri kurulması,
- 1992 yılında Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Kürtçe televizyon önerisine Başkan Süleyman Demirel ve TRT yetkililerinin karşı çıkmaları

ve

- 2007 yılında Genelkurmay Başkanlığı internet üzerinden yaptığı bir duyuru (e-muhtıra) ile Cumhurbaşkanlığı seçimi tartışmalarının odağında laikliğin olduğunu ve TSK'nın da laiklik tartışmasında taraf olduğu için gelişmelerin endişe ile izlediğini açıklaması

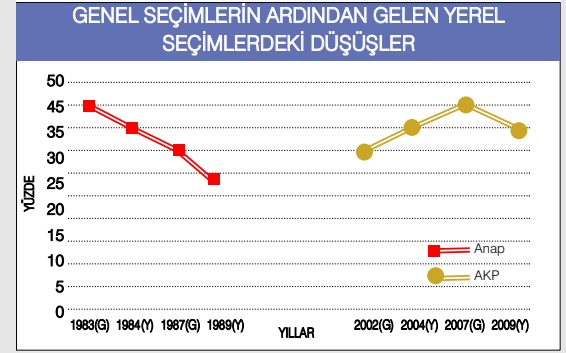

olayları en fazla oy aldılar.

ODTÜ'lüler, söz konusu başlıklar ve 29 Mart yerel seçim sonuçları üzerinde, konuştuğumuz Dr. Erhan Karaesmen hocamızın da katkılarıyla bilgi alışverişinde bulundular.

Erhan hocamız; ODTÜ'nün 1970'li yıllarda bir TAPINAK olduğunu, 2000'li yıllarda ise bir SAY-FİYE yeri olduğunu ancak bu değişimde son yıllardaki öğrencilerin sorumluluğu olmadığını söyleyerek sözlerine başladı. Gençlerin yaşam biçimlerinde son yirmi yıl içinde değişiklikler olduğunu söyleyen Erhan hocamız, bazı hocaların da bu sayfiye yaşamından bir ölçüde hoşnut görünerek ODTÜ geleneğindeki İMECE alışkanlığının azalmasına izleyici kaldıklarını ifade etti. Hocamız ODTÜ'nün sahip olduğu saygınlığı TOP-LUMSAL BULUŞMA ile kazandığını belirterek, tüm ODTÜ Ailesinin bu hassasiyetin devamına özen göstermesini istedi.

Seçim sonuç analizleri konusunda çok ciddi tecrübesi olan Erhan hocamız, sadece üç gün önce tamamlanan yerel seçimler ile ilgili olarak da; yeni gelen yaklaşık beş milyonu aşkın seçmenden yaklaşık üç milyon kadar taze oy desteği almasına karşın toplamda AKP'nin bir milyon oy kaybetmesinin Padişah Tahtının Bir Bacağının kırılması benzetmesini yaptı. Genel seçimler havasında yaşanan yerel seçim sonuçlarının, 1980'lerde ANAP'ın yaşadığı kan kaybının bir benzerini de ortaya çıkardığını dile getirdi. Merkezin sadece 2,5 cm solunda olan güya Orta Sol Partilerin, genç insanlara, kadınlara, kentlere yeni yi-

ğılan şehirlerin yeni misafirlerine daha sistematik sıcak bir yaklaşım sergilemesi gerektiğini belirten Erhan hocamız ayrıca, mevcut iktidarın toplum yönetiminde zıtlaşmacı bir tek merkezlilik ile daha uzaklara gidemeyeceğinin anlaşılması fırsatının

değerlendirilmesinin ülke ve toplum yararına olacağını söylemiştir.

Erhan Karaesmen hocamız, Köy Enstitülerinin eğitim sistemimize kattığı ve kazandırdıklarını anlatarak

ve köy enstitülerinden mezun ebeveynleri olduğunu söyleyen katılımcılar ile anılarını paylaşarak sözlerini tamamladı.

Mezunların tecrübeleri ve anılarıyla; öğrencilerin enerjisi ve heyecanını bir araya getirerek ODTÜ'lülerin duyarlı olma ve tartışma geleneğini, inadına devam ettirmek amaçlı olan bu etkinlikten, katılımcılar keyifle ayrıldılar.

"Hocam, Bu Ay Yine Buluşuyoruz" etkinliklerinin bu dönem için yapılacak sonuncusu, 6 Mayıs çarşamba günü saat 15:30 da gerçekleştirilecektir.

ODTÜ MD Sivil Toplum Komitesi

'BİLGİ TOPLUMU STRATEJİSİ VE E-DEVLET UYGULAMALARI'

Bilişim Komisyonu 'Bilgi Toplumu Stratejisi ve e-Devlet Uygulamaları' konulu panel, 25 Mart 2009 tarihinde Vişnellik Salonunda yapıldı. Panelimizi komisyon üyemiz Necati Etlacakuş yönetti.

İlk konuşmacı, DPT'nin Bilgi Toplumu Stratejisi'ni hazırlayan birimi olan Bilgi Toplumu Dairesi'nden uzman Murat İnce strateji hakkında katılımcıları bilgilendirdi. Stratejinin hedefleri, yaklaşımı ve önümüzdeki günler için beklentileri açıklayan İnce, 2003 Mayıs ayında 2290 olan kamu internet sitelerinin Mart 2009 tarihinde 20207'ye ulaştığını belirtti.

Stratejinin açıklanmasından sonra uygulamacı kurumların yetkililerinin örnek e-devlet uygulamaları ile ilgili sunumlarına geçildi.

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İdaresi Genel Müdür Yardımcısı Dr. Ahmet Sarıcan; MERNİS, Kimlik Paylaşımı Sistemi (KPS) ve Adres Kayıt Sistemi projeleri ile ilgili değerli bilgiler aktardı. Tüm Nüfus işlemlerinin 957 ilçede merkeze bağlı olarak bilgisayar ortamında yürütüldüğünü, ayrıca KPS'nin 1700'ün üzerinde kurum ve kuruluş tarafından çevrimiçi olarak kullanıldığını belirtti.

UYAP Projesi, Adalet Bakanlığı BİD Başkanlığından Hakim Muhammet Polat tarafından katılımcılara aktarıldı. Tüm yargı birimlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak sistemlerin bugün yaklaşık kullanıcı sayısı 47.000. Sistemin KPS, POLNET, Adli Sicil, KİHBİ (Yakalama, tutuklama) ve daha birçok e-devlet uygulamaları ile entegrasyon

nu sağlanmış durumda. Aynı zamanda "kağıtsız ofis" yaklaşımı ile yüksek miktarda masraf azalması oldu.

Gümrük Müsteşarlığının e-GÜMRÜK çalışmaları MED Başkanı, Nurcan Özyazıcı tarafından aktarıldı. Projenin amacının yasal ticareti kolaylaştırıp, yasadışı ticareti zorlaştırmak olduğunu belirten Özyazıcı, gümrüklerde nakit para kullanımını kaldırmak için e-kart uygulamasının başlatıldığını belirtti.

Sağlık Bakanlığındaki e-SAĞLIK çalışma-

ları hakkında e-Sağlık Türkiye Koordinatörü, Dr. Nihat Yurt değerli bilgiler aktardı. Sayın Yurt, Sağlık Bakanlığı hastanelerinin tamamının (1300 hastane) sisteme geçmiş durumda olduğunu ve ilerisi için tele-sağlık projesinin hedeflendiğini belirtti.

e-devlet Kapısı Projesi ile ilgili TÜRKSAT Genel Müdür Yardımcısı, Dr. Ahmet Kaplan tarafından değerli bilgiler katılımcılara aktarıldı. Kaplan, e-Devlet Kapısı'nın 'Devletin Kısayolu' ve tüm kamu kurumlarının ortak projesi olduğunu ve kamu kurumlarının farklı internet sitelerinde bilgi aramak yerine www.turkiye.gov.tr sitesinden aradığımız bilgi-

ye daha kolay 'tek kapıdan' ulaşabileceğimizi belirtti.

Konuşmaların sonunda dinleyicilerden gelen sorular da yanıtlandıktan sonra panel sona erdi.

Panelde yararlanılan sunumlara, <http://www.odtumd.org.tr/etkinlikAyrinti.aspx?tip=tam&etkinlikTnm=169> adresinden ulaşabilirsiniz.

Aysu GÜNDÜZALP (EKON'96)

vişnelik'te bu ay

A L A K A R T S E R V İ S

PAZARTESİ

Alakart servisimizle hizmetinizdeyiz.

SALI

GÜNÜN ÖZELİ:
Mangalda Et & Tavuk

ÇARŞAMBA

60'lı yıllar ve Latin Müzikleri eşliğinde, hizmetinizdeyiz.

PAZAR

Açık Büfe Kahvaltı

10:30-13:30

Üye: 20,00 YTL

Katkı Paylı Üye: 16,00 YTL

7-12 Yaş: 13,75 YTL

7-12 Yaş Katkı Paylı:

11,00 YTL

(0-6 Yaş Ücretsiz)

PERŞEMBE

GÜNÜN ÖZELİ:
Türk Sanat Müziği eşliğinde balık

CUMA

Orkestra eşliğindeki
GÜNÜN ÖZELİ:
"Tandır"

CUMARTESİ

Orkestra eşliğindeki
GÜNÜN ÖZELİ:
"Balık"

Açık Büfe Öğle Yemeği

HAFTA İÇİ HER GÜN 12:00 - 13:30

12TL

ORGANİZASYONLAR

Özel yemekler, kokteyller, kurumsal seminer, nikâh, nişan organizasyonları için Vişnelik Tesis İşletmemiz her zaman hizmetinizdedir. Özel temalı geceler de menü içerikleri, fiyatları ve tarihleri değişebilir.

ÖZEL MENÜLER

Birlikte Size Özel Menüler Hazırlayalım. Vişnelik'te kullanılan menülerin dışında sizin istediğiniz, düşündüğünüz, yakınlarınıza sunmak istediğiniz hemen her şeyi hazırlayabiliriz.

Bunun için Ziyaret Sorumlumuz, İsmail Kayaarslan ve Mutfak Şefimiz, Muhlis Baysal ile görüşmeniz yeterli. Telefonlarımızı bekliyoruz.

HAFTA İÇİ HER GÜN

16.00-18.00 ARASI

**AÇIK BÜFE
ÇAY KAHVE İLE
VIŞNELİK'TE
ÇAY SAATI**

REZERVASYON

E-posta yoluyla (visnelik@odtumd.org.tr) kolaylıkla yapabilir ve hemen onay alabilirsiniz. Rezervasyonlar, rezervasyon saatinden yarım saat sonrasına kadar tutulur. Geç kalması durumunda lütfen Rezervasyon Birimimizi bilgilendiriniz.

Rezervasyon ve Bilgi için (Saat 10:30 - 22:00 arası)

0312 287 73 38 ■ 0312-286 79 79 / 1151 - 1152

Mayıs Etkinlik İzlenesi

5 Mayıs 2009 Salı, Saat: 20.30

FERNAME

Yazan ve Yöneten: Ferhan Şensoy

Yer: Vişnelik Salonu

7 Mayıs 2009 Perşembe, Saat: 19.00

Panel: Tıp ve İlaç Biyo-teknolojisinde Yeni Yaklaşımlar

9 Mayıs 2009 Cumartesi, Saat: 13.30

Söyleşi: Toplum için Nükleer Teknoloji

Konuk: Prof. Dr. Orhan Yeşin, ODTÜ Makine Mühendisliği

15-19 Mayıs 2009

Mardin, Şanlıurfa, Diyarbakır- Arkeoloji Eğitim Gezisi

16 Mayıs 2009 Cumartesi, Saat: 13:30

Panel: Enerji Ormanları ve Biyokütellerin Değerlendirilmesi

16 Mayıs 2009 Cumartesi, Saat:10.00

Çocuklar için Zihin Haritası Etkinliği

31 Mayıs 2009 Pazar, Saat: 13:00-18:00

Etkinlikler Komitesi Dönem Sonu Şenliği

(Tüm kurslarımızın dönem boyunca yaptığı çalışmalar, Şenlik kapsamında sergilenecektir.)

13- 14 Haziran 2009

Müzikal Tiyatro Yılı Sonu Gösterisi

Yer: Akün Sahnesi

GENEL KURUL'A ÇAĞRI

Derneğimiz Olağan Genel Kurulu, 30 Mayıs 2009 Cumartesi günü 12:30'da Vişnelik'te toplanacaktır. Bu tarihte çoğunluğun sağlanamaması durumunda Genel Kurul,

13 Haziran 2009 Cumartesi günü

saat 12:30'da Vişnelik'te

çoğunluk aranmaksızın toplanacaktır.

Tüm üyelerimizin Genel Kurul'a katılımını dileriz.

ODTÜ Mezunları Derneği Yönetim Kurulu

GÜNDEM

- 1- Açılış ve saygı duruşu,
- 2- Divanın oluşturulması,
- 3- Gündemin okunması, karara bağlanması,
- 4- 2008 – 2009 Çalışma Raporunun ve Denetleme Kurulu Raporunun okunması ve görüşülmesi,
- 5- SPK onaylı bağımsız denetim firması denetim raporunun sunulması,
- 6- Yönetim Kurulu'nun aklanmasının oya sunulması,
- 7- 2009 – 2010 dönemi çalışma planının görüşülmesi ve karara bağlanması,
- 8- 2009 – 2010 dönemi bütçesinin görüşülmesi ve karara bağlanması,
- 9- Öngörülen Tüzük değişikliklerinin görüşülmesi ve karara bağlanması,
- 10- Dilek ve öneriler,
- 11- Kapanış.

NABUCCO

Enerji Komisyonu tarafından düzenlenen "Nabucco Doğalgaz Paneli" ODTÜ Mezunları Derneği Vişnelik Salonu'nda, 28 Mart 2009 tarihinde yapıldı. Enerji Komisyonu üyesi Arif Aktürk moderatörlüğünde yapılan panelin konuşmacıları ETKB (E) Müsteşarı sayın Yurdakul Yiğitgüden ve BOTAŞ Genel Müdürü sayın Saltuk Düzyol'du.

Yurdakul Yiğitgüden, "Enerji Koridoru Türkiye" isimli sunumunun başında Türkiye'nin birincil enerji dengesinin geçmişte %50 oranında petrole bağımlı iken, bugün %30'luk oranlarda doğalgaz, kömür, petrol üzerine olduğunu anlattı ve geçmişe oranla daha mantıklı bir dağılımın sağlandığını belirtti. Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum nedeniyle pek çok imkâna sahip olduğunu, Hazar Bölgesi Doğu-Batı enerji koridoru olarak Türkiye'nin, Hazar Bölgesi'nin gelişmesini istediğini, bu bölgenin ekonomik, demokratik olarak gelişmesinin Türkiye için önemli olduğunu açıklayarak sunumuna devam etti.

Konuşmasının diğer bölümünde Türkiye'nin doğalgaz geçişlerinde ilk yıllarda iki olan gaz girişi noktasının bugün altıya ulaşmasının da kavşak noktasındaki Türkiye'nin önemi ve şimdiye kadar izlediği stratejinin sonucu olduğunu, bütün bunlara rağmen doğalgazın depolanmasında halen kendimize yeter durumda olmadığını, bir an önce depolama imkânımızın gelişmesi gerektiğini belirtti. BTC ve Nabucco'daki tarihsel sürecin detaylarını vererek "Nabucco mutlu son mudur?" , "Türkiye'nin stratejisi var mıdır?" sorularıyla sunumunun birinci bölümünü sonlandırdı. Adını Nabucco operasından alan projede gazın sağlanacağı yerler Şahdeniz II, Mısır- Suriye, Irak -İran, Katar- Mısır olarak düşünülürken öngörülen maliyetin 8 milyar doları bulacağı belirtildi.

Düzyol ise "Nabucco Projesi ve Türkiye" isimli sunumunda doğalgazda bağımlılığın ilk akla gelen konu ve Türkiye'nin de bağımlılıkta ön sırada olduğunu ve Rusya'nın da tartışmasız hakimiyeti olduğunu belirterek konuşmasına başladı. Avrupa için erişilebilir doğal gaz rezervlerinin Norveç, Rusya, Cezayir ve dördüncü güzergâh olarak da Nabucco olacağını, halen Türkiye'yi bypass eden projeler olduğunu hatırlattı. Türkiye'nin hat projelerinde yer almasının önemli olduğunu ve İran'ın da büyük potansiyel olduğunu belirterek yılda 30 milyar m³ gazın geçeceği Nabucco hattının önemini vurguladı. Rusya ile de Mavi Akım II projesini olduğunu açıklayarak doğalgaz talebimizin 70 milyar m³ olduğunu ve 2013'ten sonra var olan anlaşmalar yenilenmezse sıkıntı olacağını, bu nedenle Türkiye'nin enerji koridoru olarak öncelikle kendi ihtiyaçlarını, boru hattı ile Avrupa'nın ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini vurguladı. 3282 km uzunlukta, 56 inç çaplı Nabucco hattının işletme basıncının 90 bar ve dış finansman oranının %70 olacağını belirten Düzyol, Nabucco'nun iş olanaklarını geliştireceğini, arz çeşitliliğini sağlayacağını, fakat projenin

önünde yeterli arz kaynağı olmaması, boru/ekipman tedarikinin uzun zaman alması, AB'nin ortak enerji politikasının olmaması gibi engelleri olduğunu, bunların aşılmasının gerektiğini belirtti.

Yeniden söz alan Yiğitgüden, doğalgazın yanında LNG'ye ve diğer ürünlere de ihtiyaç olduğunu, Irak'tan gelen gazın ise diğer ürünlerle birlikte olmasının avantaj olduğunu belirtti.

Büyük potansiyele sahip olmasına rağmen bürokrasisinden dolayı İran'a uluslararası firmalarla girilmesi gerektiğini söyleyen Yiğitgüden, piyasalara güven vermeyen bu ül-

keyle yola çıkmanın sorun olacağını ifade etti. 2005 yılında Türkmenistan üzerinde çalışılıyorsa yeni bir kaynağın yaratılmış olacağını anlatan Yiğitgüden, Türkiye'nin stratejik hatalarından dolayı bu şansını yitirdiğini söyledi.

Konuşmasının sonunda Türkiye'nin bir stratejisi olup olmadığını asıl irdelenmesi gereken konu olduğunu belirterek, Türkiye'de enerji ile ilgili kurumların koordinasyon içinde çalışmalarını gerektiğini, anlaşılır bir stratejiye sahip olmak zorunda olduğumuzu dile getirerek konuşmasını sonlandırdı.

İkinci kez söz alan Düzyol ise, devletin mutlaka enerji yapılanmasının içinde bulunması ve BOTAŞ'ın gelişmesi için önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini ifade ederek konuşmasını tamamladı.

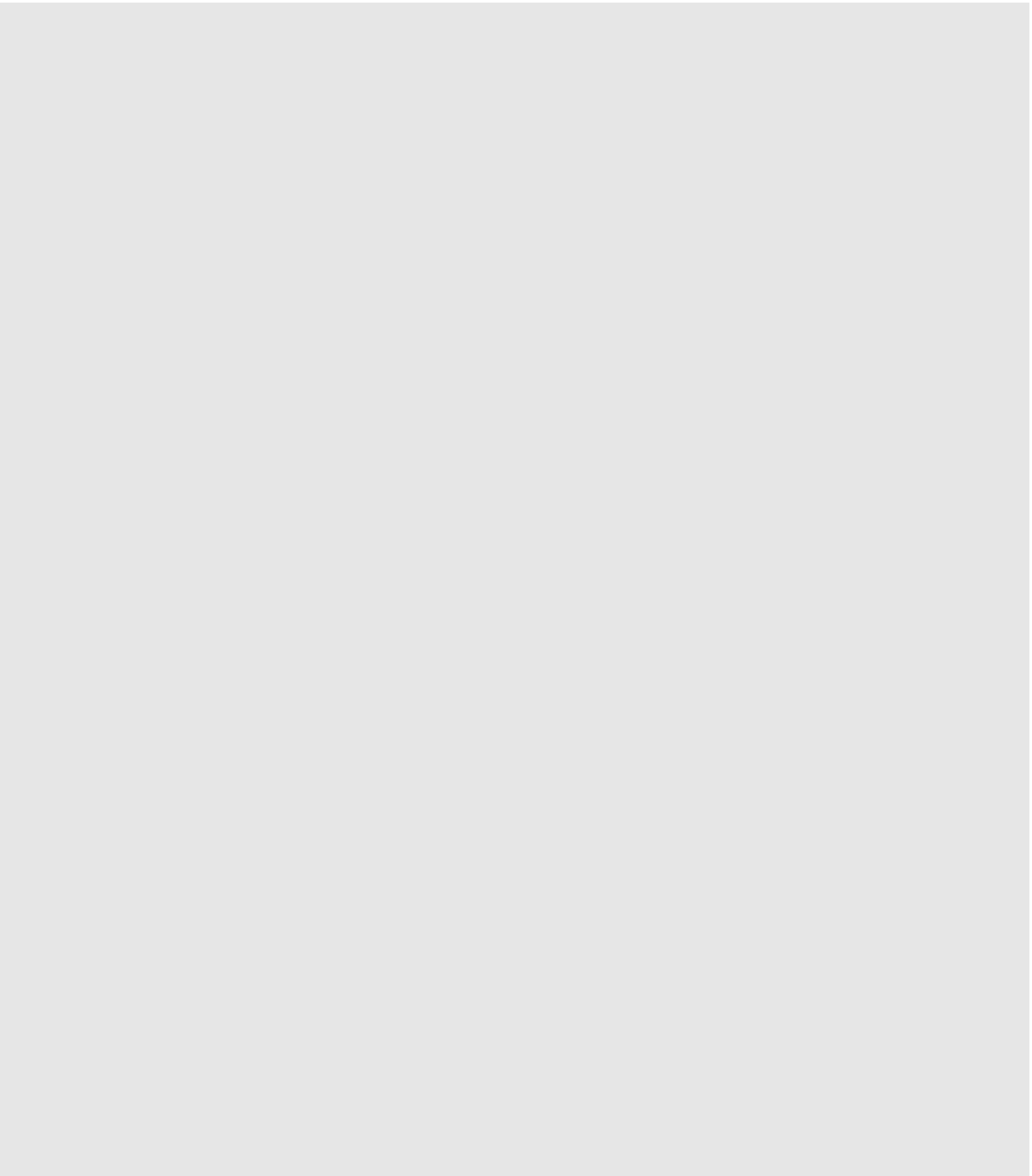
Panelin son bölümünde konuşmacılar, dinleyicilerin Nabucco ile ilgili sorularını yanıtladılar. Panel, verilen plakette ile sona erdi.

Panelde yararlanılan sunumlara, <http://www.odtumd.org.tr/etkinlikAyrınti.aspx?tip=tam&etkinlikTnm=162> adresinden ulaşabilirsiniz.

Erdinç TEZCAN (ME'93)

dernekten

BURS ETKİNLİKLERİ

1 Mart 2009 tarihinde gerçekleştirdiğimiz ikinci dönemin ilk etkinliğinin konuğu hem bir ODTÜ'lü, bir öğretim görevlisi, hem de iyi bir rehber olan Murat Özsoy oldu.

EE'81 mezunu olan Özsoy, altı yıl yaşadığı İsveç'e ilişkin izlenimlerini 'İsveç ve 'Filmin İkinci Yarısı' adlı kitapta topladı. 'İnside Turkey' adlı Türkiye tanıtım filmi ile en başarılı belgesel ödülünü alan Turkuaz belgeselinde yapım sorumlusu olarak görev yaptı.

"Burada olmaktan çok mutluyum, Ülkemizin, insanlığın umudu sizlersiniz, benim için sizlere hitap etmek onurdur", diyerek sözlerine başlayan Özsoy, "Turkuaz Günlüğü" kitabında topladığı Hindistan, Pakistan, Çin ve İran'daki belgesel çekimlerinin öyküsünü bizlere aktardı.

Herkesin İngilizce konuştuğu, evi olmayan birçok insanın olduğu, sadece kuşlar için yapılmış bir hastanesi olan, diğer adı baha-

rat olan Hindistan'dan başlayarak açık çamaşırhane görünümündeki, Delhi, Agra, Jaipur adlı üç sıcak kentin oluşturduğu altın üçgeni, güneş ışığının hangi açıyla geldiğine bağlı olarak farklı renkleri olan ve yapımı 21 yıl süren aşk anıtı Tac Mahal'i anlattı.

Daha sonra Pakistan'a yönelerek, parklarıyla, bahçeleriyle ünlü kültür kenti Lahor'u, ikiz kentler Rawalpindi ve İslamabad'ı ve ünlü sinema oyuncusu Raj Kapoor'un doğduğu Afganistan sınırındaki İpek Yolu'nun transit kenti Peşaver'i, Londi Kotal kanunsuz böl-

gesindeki kaçakçıları ve silah satıcılarını anlattı. Sonra Çin'e geçerek Pekin'i, "Son İmparator" filminin çekildiği yasak kenti, üzeri beş atlinin yan yana gidebileceği kadar geniş olan Çin Seddi'ni anlatarak İran'a geçti.

Tebriz'i, Tahran'ı ve İslam aleminin mücevheri olarak anılan İsfahan'ı anlatarak iki saate yakın ufuk turunu tamamlayarak bizlere keyifli bir pazar yaşattı.

15 Mart 2009 tarihindeki etkinliğimizde, öğrencilerimizle birlikte, küçük bir kız çocuğunun gözünden İran İslam Devriminin anlatıldığı animasyon film 'Persepolis'i izledik. İran devletinin sert tepkilerini çeken, gösterime girdiği ülkelerde tartışma yaratan ve Marjane Satrapı'nın çok satan çizgi romanından beyaz perdeye uyarlanan filmi Cannes film festivalinde jüri özel ödülünü almıştı.

Nilgün EKERMEN (CHE'87)

23 NİSAN KUTLU OLSUN!

Dünyanın tek çocuk bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı bu yıl da yine coşkuyla, dans ederek, şarkı söyleyerek şenlik havasında kutladık. Bu sene, "23 Nisan Şenliği"nde, 24 Nisan 2009 tarihinde ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi'nin rehber eşliğinde ziyaret ettik.

Derneğimizin organize ettiği bu coşkulu şenlik, 25 Nisan 2009 Cumartesi günü önce

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Sanatçılarının katılımıyla ve "Piyano ve Şan" isimli müzik dinletisi ile devam etti. Dinleyen çocukları başka diyarlara götüren bu güzel müzik dinletisinde F.Schubert, M. Karłowicz, P.I. Tchaikovsky, W.A. Mozart, Offenbach ve G. Verdi'den çok sayıda nefes kesici eser çalındı. Soprano Dilay Girgin, Bariton Bora Balcı ve Piyanoda A.N. Nihan

Turnagöl, tarafından sunulan bu güzel repertuar sayesinde çocuklarımız 23 Nisan'da hem eğlendiler hem de öğrendiler.

25 Nisan günü Şenlik programı konserden sonra gerçekleşen pasta ve meyve suyu ikramının ardından, çeşitli hikâyelerden derlenen, yönetmenliğini Andaç Özcan'ın yaptığı, Nazım Özgür Yaşar'ın müzikleriyle "Canlanan Masallar" isimli çocuk tiyatrosu ile devam etti.

Eda ACARA (SOC'04)

Elektrik Sektöründe Piyasa Tasarımı ve Rekabet Sorunları

ODTÜ Mezunları Derneği Enerji Komisyonu tarafından 4 Nisan 2009 tarihinde düzenlenen, Nurşah Koşar tarafından yönetilen “Elektrik Sektöründe Piyasa Tasarımı ve Rekabet Sorunları” konulu söyleşide Sabancı Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. İzak Atiyas konuk edildi.

Elektrik sektöründe yeniden yapılanmanın doğru yapıldığı takdirde toplumsal refaha, eksik ve tutarsız yapıldığı takdirde ise California krizinde görüldüğü gibi önemli maliyetlere yol açtığını vurgulayarak sözlerine başlayan Atiyas, devletin sürecin her adımında ciddi roller üstlenmesi gerektiğini belirtti.

Türkiye Elektrik Kurumu'nun dikey ve yatay ayrıştırma yoluyla bölündüğünü, iletim devletin tekelinde bırakılarak önce dağıtımın, daha sonra da üretimin özelleştirilmesine karar verildiğini, piyasanın özel sektöre açıldığını, rekabet koşullarının yaratılmasına uğraşıldığını anlattı.

4628 sayılı Enerji Piyasası Kanununun, o dönemde birçok ülkenin kanunlarına ve Avrupa Birliği direktiflerine göre ileri olduğunu söyleyen Atiyas, devletin elektrik fiyatlarını maliyetlerdeki artışlara paralel olarak arttırmadığını, özel sektörün de potansiyel arz açığına rağmen gerekli yatırımları yapmadığını belirtti. Atiyas, yatırım eksikliğinin piyasa tasarım tutarsızlığından kaynaklandığını savundu ve düzenlenen perakende fiyat ile rekabet edemeyen özel sektörün elektriğini satamayıp santrallerini kapatma noktasına geldiğini belirtti.

Piyasa tasarımının, görece pahalı olan marjinal kapasiteyi sistem içinde tutabilmesi gerektiğini, ancak 2001-2006 yıllarında bunun başarılmasını nedeniyle sorunlar yaşandığını belirten Atiyas, “Bu sorun;

- *Toptan piyasa ve havuz sistemi daha önce kurulmuş olsaydı,*
- *Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği daha önce uygulansaydı,*
- *Dağıtım şirketleri ihale yoluyla elektrik alabilseydi yaşanmazdı” dedi.*

“Bunlardan birisinin yapılabilmesi durumunda ortaya devletin tayin ettiği bir perakende fiyatın yanısıra bir de piyasa fiyatına yakın bir fiyat çıkar ve özel sektör yatırımları hızlanırdı” diyerek devam eden Atiyas, piyasa tasarımının en önemli eksikliğinin toplumsal açıdan gerekli olan marjinal kapasitenin maliyetini yansıtmayacak bir piyasa fiyatının ortaya çıkması olduğunu açıkladı. “*Marjinal üreticinin elektriği görece pahalı olsa da (zaten tanım gereği öyledir), o pahalı üretimin piyasadan çekilmesi refah kaybına neden olur*” diyen Atiyas, özel sektörün EÜAŞ fiyatlarının maliyetleri yansıtmamasından şikayet ettiğini, devletin de “rant peşinde” koştuğuna inandığı özel sektöre gereksiz garanti vermek istemediğini ifade ederek aslında iki tarafın da esas sorun üzerinde odaklaşmadığını, bu sürecin sonunda 2006 yazında devletin özel sektöre muhtaç hale geldiğini belirtti. Arz açığı varken asıl sorunun EÜAŞ'ın fiyatlarının düşük olması değil, tutarsız bir piyasa yapısı ve özel sektörün üretimini satabileceği havuz veya benzeri bir toptan piyasanın bulun-

maması olduğunu açıkladı ve özelleştirmeler yapılsa bile benzeri sorunların her zaman ortaya çıkacağını belirtti. Atiyas, dengeleme piyasasının açılmasıyla sorunun kısa dönemli bir çözüme ulaştığını, gün öncesi piyasası gibi toptan piyasaların işlemeye başlamasıyla çok kısa dönemli arz güvenliği sağlanması yönünde önemli bir adım atılmış olacağını belirtti. Piyasa tasarımı ve rekabetçi fiyatlandırma konusunda Enerji Ekonomisi gurusu Joskow'dan grafikler göstererek düşüncelerini pekiştirdi.

Piyasalar etkinleştikçe daha yüksek fiyatların görülebileceğini, siyasi olarak özelleştirmenin ve serbestleştirmenin bu tür sonuçlarına hazır olmak gerektiğini belirten Atiyas; önümüzdeki dönemde Avrupa Birliği ülkelerinde rastlanırlara benzer rekabet sorunlarına karşı Rekabet Kurumu'nun yetkilerinin yeterli olmayacağını, proaktif denetim mekanizmalarının kurulması gerektiğini, ayrıca varılacak sistemde makul bir sosyal destek politikasına mutlaka ihtiyaç duyulacağını belirtti.

Söyleşinin son bölümünde dağıtım ve perakende faaliyetlerinin ayrı ayrı özelleştirilmesi gerektiği halde böyle yapılmadığını, EÜAŞ'ın idaresinde bulunan santrallardan oluşan portföy gruplarının bağımsız yapıya kavuşturulması gerektiğini ve “Kamusal Mal” özelliği bulunan yedek kapasitenin sağlanabilmesi için “Kapasite Mekanizması”nın kullanılabilmesini belirten Atiyas, serbestleşmenin ve yeniden yapılanmanın devletin artık gerekli olmadığı anlamına gelmediğini, serbestleşmenin meyvelerini alabilmek için yetkin devlet müdahalesinin gerektiğini söyleyerek söyleşisini tamamladı.

Söyleşide yararlanılan sunumlara, <http://www.odtumd.org.tr/etkinlikAyrinti.aspx?tip=tam&etkinlikTnm=172> adresinden ulaşabilirsiniz.

Ali Behçet KEPKEP (EE'82)

Dernekte Bu Ay

VIŞNELİK ÇOCUK AKININA UĞRADI

Vişnelik'te Çocuk Tiyatrosu

5 Nisan 2009 günü, Vişnelik çocuklara ev sahipliği yaptı. Yönetmenliğini Andaç Özcan'ın yaptığı ve müziklerini Oğuz Tunca'yın yarattığı *Kuklacı* isimli çocuk oyunu Vişnelik'teydi. Pinokyo hikayelerinden derlenen bu enfes oyun, katılan tüm çocuklarımızın yoğun ilgisini gördü.

Yönetmenliğini yine Andaç Özcan'ın, müziklerini ise Nazım Özgür'ün üstlendiği "*Canlanan Masallar*" adlı diğer oyunumuz ise, 19 Nisan 2009 'da Vişnelik salonunda sahnedeydi. Farklı masal ve çocuk hikayelerinden derlenen bu eğlenceli oyunda ise çocuklar şimdiye kadar masallarda dinledikleri karakterlerle, fotoğraf çektirme fırsatını buldular.

Yaylı Çalgılar Müzik Enstrümanlarının Tanıtım ve Konseri Vişnelik'te yapıldı

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuarı Yaylı Çalgılar Orkestrası Dinletisi 26 Mart 2009 tarihinde ODTÜ Mezunları Derneği'nde gerçekleşti. Gecenin başlangıcında Orkestra üyeleri önce müzik enstrümanlarını tek tek tanıtarak tarihçesi ve çıkardığı ses ile orkestra içindeki öneme değindiler.

Daha sonra geçilen programda orkestra, Paganini, Lehar ve Bizet'in eserlerini istek

üzerine defalarca seslendirdiler. İzleyenler merak ettikleri konularda sorular sorarken, orkestra üyeleri büyük bir keyifle bu soruları yanıtladılar.

İzleyicilerin yoğun istekleri üzerine yeniden Vişnelik'te program yapma sözü veren Yaylı Çalgılar Orkestrası alkışlar eşliğinde konserini sona erdirdi.

ÇARŞAMBA AKŞAMLARI VIŞNELİK'TE DEĞİŞİK TATLAR VE KEYİFLER

Bitmedi... 15 Nisan'da ise Meksika Mutfağı'ndaydık..

Özel menüsü ile Meksika'ya gitmemiş olanlara keyifli bir tur imkanı sağlayan bu gecede Meksika müzikleri ve Latin dansları ile coştuk.

Vişnelik'te Nisan ayı özel gecelerimize 8 Nisan'da Çingene Gecesi ile başladık.

Bugünün önemli başka bir tarafı Dünya Romanlar Günü olmasıydı. Dünya üzerinde Gipsy Kings, Goran Bregoviç Türkiye de ise, Safiye Ayla, Adnan Şenses ve Hüsnü Şenlendirici gibi birçok Roman müzisyenin kendi sanatlarını zenginleştirecek katkılarda bulunduğu, Romanların kendilerine özgü müzik ve danslarını bu gecede izleme fırsatı bulduk

Ve, 22 Nisan'da Diyarbakır bütün kokuları, renkleri ve sesiyle Vişnelik'teydi. Gece boyu, Grup Divan 'ı dinleyerek ve kürsü başı meclislerinin tadını çıkararak çok keyifli bir gece geçirdik.

Özel gecelerimiz tüm canlılığı ve eğlencesiyle devam edecektir. Aklimıza gelmeyen dünya mutfakları ve yöresel geceler için tavsiyelerinizi bekliyoruz.

ÜRDÜN'Ü GEZMEYE DEVAM EDİYORUZ...

ÜRDÜN doğası

ODTÜ MD Arkeoloji Kulübü, Ortadoğu-Mezopotamya ülkeleri gezilerinin ikincisini Ürdün'e gerçekleştirdi. Yüzey şekilleri; dağları, kayaları, çöl ve vadilerdeki oluşumlar üzerine gelişigüzel dağılmış mineralerin renk armonisi, ülke coğrafyasında sürekli değişen bitki ve hayvan zenginliği bizler için göz ziyafetiydi.

Ürdün, "berekatli hilal"ın merkezi; Akdeniz ormanları, makileri; Ölü deniz ve çevresi sulak alanı, Akabe-Kızıldeniz deniz dibi florası, Arabistan çölü, Büyük Rift Vadisi tam çeşitlilik cümbüşüydü. Afrotropikal ekzonunda; Arabistan ile Afrika bitki örtüsü ve yaban hayatı karışımında değişen coğrafyada zengin

miryolunun da vahşi yaşamı tehdit ettiği kayıtlara girmiş.

Denetimsiz avlanma Arap ceylanı (Arabian oryx) gibi birçok türün yok olmasına sebep olmuş. Ürdün'de arkeolojik kazılardaki objele-

bir bitki ve hayvan çeşitliliği ile karşılaştık. Antik kentler Jerash, Umm-al Rassas, Mabada, Petra, Beidha, Quasar Amra'da karşımıza çıkan mozaiklerdeki desenler hayvanlar ve bitkilerle bezenmişti.

Günümüzde ise; çölleşmenin artmasına, su kaynaklarının hızla kirlenmesi ve kurumasına neden olan unsurlar, prehistorik Ürdün'de de Ain Gazale ve Feinan bakır yatakları çevresinde ormanların yok olması, Hicaz De-

rin betimlemelerindeki aslan, leopar, çita, ayı, yaban eşeği, devekuşu ve timsah geçtiğimiz yüzyıllarda yörede tümüyle yok olmuşlardır.

Ürdün'de 1966'da kurulan "Royal Society for the Conservation of Nature" doğal çevre ve yaban hayatını korumak için çaba harcamaktadır.

Ülkede bulunan parklar ve koruma alanları; -Shomari milli parkı -Azrak'ın 10 km. güneyinde 22 km²'lik alanda, Azrak sulak alanı ; Azrak şehri sınırları içinde 12 km²'lik bataklık alanda, Mujib milli parkı; Ölü Deniz'in doğusunda 218 km²'lik dağlar ve vadilerden oluşan alanda, Ajlun ormanlık alanı, Am-

man'ın 40km. kuzey batısında, 13 km²'lik ormanlık alanda, Dana milli parkı; Petra'nın 50 km. kuzeyinde 325 km²'lik dağlar, vadiler ve yalçın kayalıktan oluşan alanlarda, Wadi rum koruma alanı; Maan ile Akabe arasında 560km² 'lik alanda, Dıbbin milli parkı; Jerash'ın güneyinde 8 km²'lik ormanlık alanda kurulmuş.

Koruma alanlarında ve doğal hayatta Arabian oryx, Persian onager, yerleşik ve göçmen kuş çeşitleri, balık, amfibi, sürüngenler, yabani dağ keçisi (nubian ibex), gazel, vaşak, çizgili sırtlan, yabani domuz, avcı kuşu, tepeli oklu kirpi, kum kedisi, tavşan, esmer baykuş, Suriye ağaçkakarı, Pers sincabı gibi hayvanlar, bazıları endemik 700 çeşitten fazla bitki barınmaktadır.

Nigar KARADUMAN (METE'85)

KAYNAK:

1. MAANİ, Jarih; *Field guide to JORDAN.*
2. RUBEN, Isabella, DİSİ, Ahmad; *Field guide to Plants and Animals of Petra*
3. *Tr.wikipedia.org.*

Danışma Kurulu TEV-ODTÜ bursu ile ilgili gelişmeleri değerlendirdi

Danışma Kurulu, 10 Mart 2009 tarihinde Rektörümüzün ve eski başkanlarımızın katılımı ile Vişnelik'te toplandı. Gündemin ana konusu TEV-ODTÜ bursu ile ilgili gelişmeler oldu.

Dernek Başkanımız Himmet Şahin açılış konuşmasında üniversite, dernek dayanışmasının önemini vurgulayarak "öğrencilerimize daha çok destek olmalıyız" dedi. Burs vermenin önemini belirterek TEV-ODTÜ bursu ile ilgili gelişmeleri aktardı.

Rektörümüz, Prof. Dr. Ahmet Acar ise; kriz döneminde burs kaynaklarının olumsuz etkilendiğini 90.000 ODTÜ mezununun çok azının bursa katkı sağladığını ve erişemediğimiz kaynaklara erişmemiz gerektiğini söyleyerek ODTÜ öğrencilerine daha fazla kaynak yaratmanın peşinde olduklarını belirtti. TEV'in dünya görüşü ile doğal bir işbirliği adayı gibi gözüktüğünü ve burs toplama konusunda profesyonel kadrosunun olduğunu söyleyerek "Bütün ODTÜ mezunlarını yanımızda görmek istiyoruz" dedi.

Acar, burs dağıtımının ODTÜ Burs Komisyonu tarafından yapılacağını ve istenen sağlanmaz ise kampanyanın feshedileceğini söyledi. Ayrıca, öğrencilerin mezun dernekleri ile temas içinde olmasının, aidiyet duygusunun pekiştirilmesi açısından önemini vurgulayarak bu konuya ilişkin önerilerini paylaştı ve YÖNDER Projesi'nin öneminden bahsetti. Öğrenci-mezun bir arada olmaya çalıştıklarını ve U-3 Projesini desteklediklerini söyledi.

Zeki Sağay; üniversitenin 3000 kişiye, ODTÜ Mezunları Derneği'nin ise toplam 853 kişiye burs verdiğini belirterek "karşı çıkıp şövalyelik yapmak yerine buna adımızı yazdırmanın daha iyi olacağını" söyledi ve çok akıllı tasarlanmış bir mesajla bunu duyurmanın önemini vurguladı.

Süreyya Yücel Özden ise; burs gibi kutsal bir konuda çok hassas olduklarını, önemli olanın daha çok kişiye burs vermek olduğunu ve daha fazla burs sağlama kararı aldıklarını belirterek burs kaynağının çeşitlen-

dirilmesi şeklinde bir açıklamanın uygun olacağını önerdi. Ayrıca, Danışma Kurulu'nun kurumsallaşmasının önemini vurgulayarak, derneğin üniversite protokolünde gerekli yeri almasını ve bunun derneğe desteği arttıracağını söyledi.

Mahir Barutçu, merkezle işbirliği yapmanın doğru olduğunu belirtti.

Turhan Erdoğan; itiraz edilecek hiçbir nokta olmadığını söyledi.

Levent Tosun; tüm mezunları temsil etmediğimizi ve çok az kişiye ulaştığımızı söyledi ve bunun, burs faaliyeti ötesinde dernek-üniversite işbirliğinin bir parçası olduğunu belirterek eşgüdüm içinde yapılmasının önemini vurguladı.

Uğur Tola ise; Dernek işletmesinin özerk hale getirilmesi gerektiğini, Yönetim Kurulu'nun sadece denetleyici olmasını ve işletmeden çıkan artı değerın bursa aktarılmasını önerdi.

Nilgün EKERMEN (CHE'87)

İ.MELİH GÖKÇEK'E KARŞI PROTESTO

"Sen ODTÜ'sün büyük düşün, Gökçek'in Havası Sönsün" sloganıyla yola çıkan ODTÜ öğrencileri, yerel seçimler öncesi 26 Mart 2009, Perşembe günü 12:30'da bir eylem organize ettiler. Eylem, Hazırlık Binası'ndan başladı ODTÜ öğrenci ve öğretim üyelerinin katılımıyla büyüdü, yemekhanedeki basın açıklaması ve eylem

boyunca, öğrencilerin elden ele dolaştırdıkları, üzerinde Melih Gökçek yazılı kırmızı balonu havaya bırakmaları ile sona erdi.

ODTÜ öğrenci ve öğretim üyelerine destek vermek amacıyla ODTÜ Mezunları Derneği üyeleri ve Çankaya Belediye Başkan adayı Bülent Tanık da oradaydılar.

Eda ACARA (SOC'04)

SESİMİZE SES KATAÇAK YENİ BİR ÇALIŞMA GRUBU

“MÜZİK KULÜBÜ”

Ekim 2007 sayımızda arşiv ve çalışmalarına yer verdiğimiz, Derneğimizin yeni çalışma grubu Müzik Kulübü'nün

Zamanda müzik yolculuğu yaptığımız bu ziyaretimizde, derneğimizin üyeleri arasında bilinçli müzik dinleyicilerini arttırmak, gerçekleştireceği düzenli toplantılara müzik alanında otorite ve tanınmış kişileri misafir etmek, farklı müziklerin dinleneceği organizasyonlar düzenlemek, dernek üyelerimize açık müzik, nota ve görsel arşiv oluşturmak, radyolarında yayınlanmak üzere müzik programları ve haberleri hazırlamak amaçlarıyla kurulan Müzik Kulübü'nü daha yakından tanıma fırsatı bulduk. Gerçekleştirmeyi planladığı projeleri yukarıda saydığımız amaçlarla sınırlı olmayan Müzik Kulübü ayrıca, gerçekleştireceği ferdi ve grup çalışmalarını belgeleştirerek kitap haline getirilmesini sağlayacak, web-sitesi yoluyla hem tanıtım hem de bilgi paylaşımını gerçekleştirecek ve organize edeceği etkinliklerden elde edilecek gelirleri de ODTÜMD Burs Fonuna aktaracak.

Derneğimizde yeni uyanan bir titreşim olan Müzik Kulübü, bünyesinde oluşturduğu Kitap ve CD Grubu, Web Sitesi Grubu, Etkinlikler Grubu, Bülten Grubu,

Burs Fonu Grubu ve Radyo Grupları aracılığıyla Vişnelik'ten ODTÜ öğrencileri de dahil geniş bir kitleye seslenecek.

Siz de bu titreşimin bir teli, bu sesin bir notası olabilirsiniz. Müzik Kulübü üyeliği için başvurularınızı muzik@odtumd.org.tr adresine bekliyoruz.

kuruculuğunu üstelene Ahmet Kemal Üner'i (CE'77) Müzik Kulübü çalışmalarını hakkında bilgi almak amacıyla ziyaret ettik. Ziyaretimiz boyunca, Ahmet Kemal Üner'in Müzik Kulübü vesilesiyle, tasnifini düşündüğü ve derneğimizle paylaşmak istediği arşivini büyük bir zevkle gezdik. Koleksiyon, 1920'lerden günümüze kadar her tür müziğin olduğu 700.000'in üzerinde şarkı, 4000 adet film, 1000 PC oyunu, 3000 kitap, 1200 teyp bandı ve 6000 plaktan oluşuyor!

ÇORUM-BOĞAZKÖY GEZİSİ

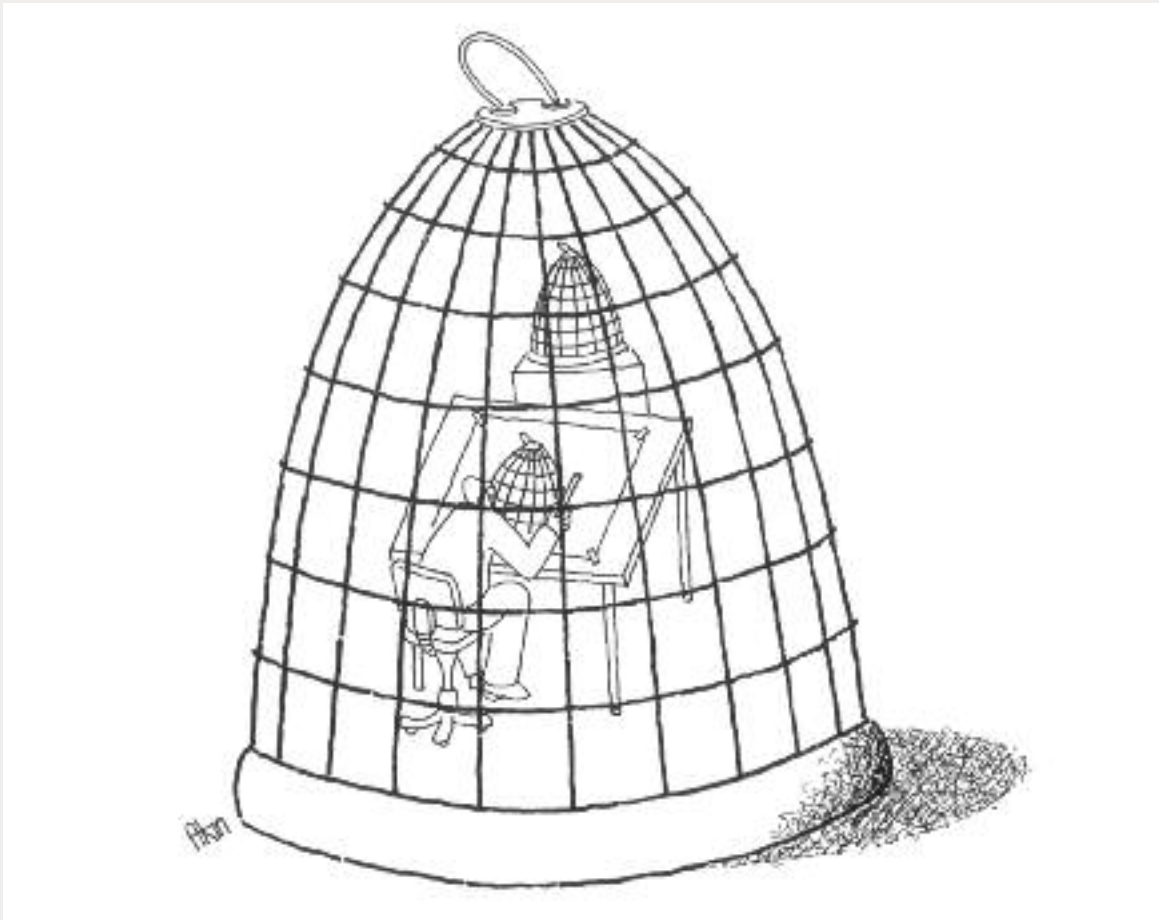
Arkeoloji Grubu, 18- 19 Nisan'da Çorum- Boğazköy'ü gezdi. Hattuşaş, Hattuşa, Hititler, Hattiler... Boğazköy, Alacahöyük, Çorum, Sungurlu... Hüseyindedede... İnadık... Müzeler... Bu kez Derneğimiz Arkeoloji grubunun gezisi bu konular ve yerler üzerineydi. Belki sonda söylemesi gerekeni başta söylemekte yarar var: çok iyi programlanmış, fevkalade bilgi verici, hatta yer yer şaşırtıcı bilgilerle dopdolu son derece saygın bir ortamda eğlenceli ve çok güzel bir kültür gezisi oldu. Hava da böyle bir gezi için idealdi. Ne soğuk ne sıcak.

Bilindiği gibi Hattiler, zamanımızdan 3500-4000 yıl kadar öncesinde yaşamış Anadolulu bir halk. Bugünün bazı toplumsal alışkanlıklarına bile etkisi olmuş bir halk. Onlar da çarık giyiyor, onların da evleri hala bizim köylerimizde olduğu gibi kerpiç duvarın altında 40-100 cm'ye kadar taş üzeri kerpiçle yapılmış. Onlar için de ağaç kutsal. Üzerine dilek bezleri bağlıyorlar mıydı tam bilemiyoruz, ama altına adak amaçlı hediyeler getirdikleri biliniyor. Biraz da Noel ağacı gibi değil mi? Gezide böyle bir ağaç, üzerine dilek bezleri bağlanmış, yanında bir kral sarayı kalıntısı, yörenin yerli ozanlarından kendi besteledikleri değişleri, türküleri, şiirleri grupça antik taşların üzerine oturarak dinlemek çok güzeldi. Hele de sazin Çorum Müzesi'nde gördüğümüz M.Ö. 1650 yılına tarihlenen Hüseyindedede ve İnadık kabartmalı vazolarında dinsel bahar ayini törenlerinde atasını görmek apayrı heyecan veren bir deneyimdi. Tüm gezi boyunca Anadolu'nun binlerce yıllık kültürel geçmişinin devamlılığına tanıklık ettik.

Bizim arkeologlarımıza göre, büyük bir imparatorluk kuran Hititler, Hattiler'in devamı bir halk ve bugünkü Boğazköy'de Hattuşa'da dimdik bir yamaçta, daima rüzgarlı bir alanda tapınaklar merkezi kurmuşlar. En büyük tanrıları ise elinde yıldırım tutan kabartması ile dikkat çeken Fırtınalar Tanrısı Teşup. Akıllı bir halk, zira ele geçirdikleri topraklarda hangi tanrıya inanılıyorsa onu da kendilerine tanrı belleyip ve 1000 tanrılı ülke olarak anılmayı hak etmişler.

Kaldığımız yol üzeri moteli yeşillikler içinde çok güzel açık büfe yemekleri olan bir yerd. Dönüşte yola çıkmadan Çorumdaki Katipler Konağı'nda yediğimiz yöresel yemekler de harikaydı. Kısacası 2 güne sığdırılan, sanki bir hafta gezmişiz ve birlikteyiz gibi duygular yaratan bu gezi, benzerlerinde buluşma dilekleri ile sona erdi.

Çiğdem BERDİ GÖKHAN (ARCH'71)

Yetiş Bre Hızır!

■ İnsan zor durumda kalınca sığınmak arzusu duyar; bazen bir dostuna, bazen ailesine, bazen de doğa üstü bir "kurtarıcıya". Anadolu folklorunda bu kurtarıcılardan en ünlüsü Hızır'dır. Hızır-İlyas kültünün eski Türk inanışlarına, İslamiyet'e, tasavvuf geleneğine kadar tarihsel ve edebi birçok kökeni olsa da bütün bu kökenlerin insanların gündelik hayatlarında yer alması folkloriktir. Bir başka deyişle, Anadolu halkı arzularında, umutlarında, özlemlerinde yukarıda saydığımız kökenlerden devşirdiği Hızır-İlyas kültünü yaşatmıştır, bundan "medet" ummuştur.

Binbir adı var bir adı Hızır

Nerede çağırın orada hazır

Ali padişah'tır Muhammed vezir

Bu fermanı yazan Ali değil mi

Kul bunalınca yetişir Hızır, insanı zor durumlardan, felaketlerden kurtarır, başına gelebilecek kötülüklerden korur. Kötüleri de cezasız bırakmaz. Bazen bir derviş kılığında, bazen fakir bir dilenci, bazen de nura bürünmüş iner zor durumda olanın yanına. İnsana, doğaya bolluk bereket getirdiğine inanılır. Ahmet Yaşar Ocak'ın (2007) Hızır-İlyas bileşik kelimesinden halkın türettiği dediği Hidrellez günü de bu bolluk ve bereket arzusuna dayanır. Hızır ve İlyas'ın bir araya geldiğine inanılan gün olan 6 Mayıs'ta kutlanır Hidrellez. Bu günde doğa uyanır, ağaçlar çiçeğe durur, böcekler bitkilerden hayat alır, hayat verir. Bu gün bütün evrene bereket yağdığına inanılır. Anadolu halkı da tabiatın bu uyanışını kutlamak, bunun bir parçası olabilmek için Hidrellez'i karşılarlar. Herkes Hızır'ın uğraması için evini temizler, yeni elbiseler giyilir ve hatta bazı bölgelerde Hızır'ın beyaz giydiğine inanıldığı için beyaz renkli elbiseler kuşanılır, "Hızır'ın hakkı için" oruç tutulur, sadaka verilir veya kurban kesilir. Kutlama yerleri ise su kaynaklarının bulunduğu ağaçlıklı ya da yeşil yerlerdir. Hatta, Ocak'ın aktardığına göre (2007: 154); Anadolu'da bu nitelikleri taşıyan Hıdırlıklar bile mevcuttur.

Peki neler istenir Hidrellez gününde? Elbette, kişi kendi "noksanını" talep eder. İlk başta bütün canlıların yepyeni bir hayata kavuştuğu bu günde şifa talep edilir. Kırıldan toplanan çiçekler kaynatılır ve bunların suyu içilir, çiçeklerin

Hızır, İskender ve meyveleri çeşitli hayvan yaşlarından oluşan Vâkvâk Ağacı, Fâlhâme. Kaynakça: And, Metin, Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası, YKY, 2008, s. 311.

suyu göze sürülür. Veya yine kırıldan toplanan otlardan çörekler

yaşılır. Sağlıklı olmak

isteyen kişi kendi eşyalarından birini sabaha kadar gül dalına bağlar. Sağlıktan başka bereket bolluk da istenir. Evlerde yiyecek-içecek kaplarının, para keselerinin, ağızları açık bırakılır. Kadınlar bol yağmur için başlarına Hızır'ın rengi olduğuna inanılan yeşil yemeni bağlarlar. Evlere bereket yağması için muhtaçlara yemek dağıtılır. "*Bunlardan başka talih-kismet istenir.*" 5 Mayıs günü, büyükçe bir çömlek genç kızlar tarafından kapı kapı dolaştırılır ve istekte bulunan kişiler çeşitli eşyalarını çömleğin içine atarlar. Bir gül ağacının dibine gömülen bu çömlek ertesi gün yerinden çıkartılır ve maniler eşliğinde herkes eşyasını çömlekten geri alır (Ocak, 2007: 161).

Gülden kurulmuş bir çadır

İçinde nimeti hazır

Kapıcısı İlyâs Hızır

Nâni, şerâbi güldür gül

Modern hayatımızda böylesi adet ve törenler fazla kalmadı artık. Gittikçe hızlanan ve yalnızlaşan dünyamızda değil Hızır'dan, en yakınızdakinden bile yardım talep etmeye ya da başkalarına yardım etmeye çekinir olduk. Küçüküğümünden hatırladığım annemin işyerindeki bilgisayarından aldığı ev, araba, para resimlerinin çıktılarını bahçemizin önündeki gül ağacının dibine koymasındaydı (folklorun modernleşmesi!). Oysa insanların daha iyi bir hayat için özlemleri ise hiç dinmez. Kâh annemin gülün altına koyduğu resimlerde, kâh ise ağız açık bırakılan yemek kaplarında, veya Hızır-İlyas'da vücut buluyor bu umutlar. Sanırım bolluk ve bereketi sadece kendimiz için değil en yakınızdaki insan için, tüm bir evren için gerçekten istemeye başlayınca günümüzün kıtlık dünyasını değiştirmeye başlayabileceğiz. Belki de o gün Hızır-İlyas atına kuşanmış, yeşil libası ile gelir ve hepimize tek tek göz kırpar; kim bilir?

Özgür BALKILIÇ (ADM'03)

balkilic@metu.edu.tr

Kaynakça: Ocak, A. Y. (2007) İslam-Türk İnançlarında Hızır yahut Hızır-İlyas Kültü, Kabalıcı Yayınevi: İstanbul.

Eğirdir

Göller Bölgesine olan gezimizde geçen ay Akşehir'i gezmiştik. Devam ediyoruz. Bu ay ziyaret edeceğimiz yer Eğirdir. Önce bir hikaye ile başlayalım: Efendim, bir zamanlar bir bey varmış. Bir gün avlanmaya çıkmış, önünde bir geyik görünce okunu gerip hedefine atmış. Ama, ok geyiğe değil de arkasındaki kayaya saplanmış ve kayadan bir anda sular fıskırışmış. Ortalığı sel almış, beyin çocuğu da sel sularına kapılmış. Bey, hemen hanımının yanına gitmiş, durumu açıklamış, ama o sırada ip eğirmekte olan kadın bir türlü durumun vahametini kavrayamamış. Bunun üzerine Bey, "Hanım hanım çocuğu su aldı götürdü, sen hala elindekini eğirir durursun. 'Eğir dur' bakalım" demiş. Böylece yörenin adı Eğirdir olmuş!

Geçmişte Neler Yaşandı?

Her zaman olduğu gibi, yine kısaca geçmişten söz edeceğiz. Bilindiği kadarı ile Eğirdir ve çevresinin geçmişi Arzava Krallığı (M.Ö. 2000-1200) dönemine kadar uzanmakta. Luvililerin hakim olduğu dönemde "Askawana" yani "Ada Ülkesi" adını almış. Bölge, daha sonraki yıllarda Friglerin ve Lidyalıların yönetiminde kalmış. Ardından Persler, Seleukoslular ve Romalılar gelmiş. Bölgede 1071'den sonra Türkler görülmeye başlanmış. Selçuklular kenti "Cennetabad" olarak adlandırmış. Bir ara, Hamidoğulları Beyliği'nin başkenti olmuş. Bu dönemde yöreyi gezen İbn-i Batuta Eğirdir'i anlatırken "Kalabalık mı kalabalık bir şehir. Çarşıları şirin ve zengin. Şehrin çevresi ağaçlıktır. Her yanı bahçe" demektedir. Aradan yedi yüzyıl geçmesine rağmen, her tarafın ağaçlık olması bugün de geçerli.

Yörede daha sonraki yıllarda Osmanlı egemenliği görülür. Ardından Timur ve Karama-

noğulları dönemi başlar. Sonra yeniden Osmanlıların denetimine girer, Isparta'ya bağlı bir ilçe olarak günümüze kadar varlığını sürdürür.

Nereleri Görmeli?

Eğirdir, günümüzde küçük bir ilçe. Gezmesi oldukça kolay. Şehre girişte karşılaşılan ilk yer Dünder Bey Medresesi. Yapı 1237 yılında han olarak yapılmış, daha sonra medreseye çevrilmiş. Güzel bir taç kapıya sahip. Zaman içinde harap olmuş, yakın zamanlarda elden geçirilmiş. Gördüğünüz sütun başlıklarının büyük bir kısmı özgün değil, restorasyon sırasında yapılmış! Günümüzde çarşı olarak kullanılmakta. Bu çarşıdan özellikle

"gül" ile ilgili pek çok ürünü, gül suyunu, gül kremi, gül sabununu almanız mümkün. Bunu yazarak "Eğirdir'den Ne Alınır?" faslına da

cevap vermiş oluyoruz!

Medresenin hemen karşısında "Ulu Camii" olarak da adlandırılan Hızır Bey Camii yer almakta. Yapılış tarihi tam olarak bilinmese de muhtemelen 700 yıllık bir geçmişe sahip olduğu tahmin ediliyor. Caminin giriş kapısı, çevresindeki yollara durmadan asfalt dökülmesi sonucu, günümüzde yol seviyesinin altında kalmış. Kapısı gerçekten son derece güzel, mutlaka görülmesi gerekir. Geçtiğimiz yıl caminin restorasyonuna başlandı. Çatının eteklerine inanılmaz derecede çirkin plastik oluklar döşendi, çörtlenlerin yerine yine plastik borular döşendi. Burası sözün bittiği yer!

Biraz önce yazdığım gibi cami ve medrese karşı karşıya. Bu iki yapı dıştan bir kemerle birleştirilmiş. Caminin minaresi de bu kemerin ortasında yer almakta. Anlatıldığına göre böyle bir oluşumun dünyada eşi benzeri yokmuş; artık ne denli doğrudur bilemem!

Bir sonraki durağımız Eğirdir Kalesi. Kalenin geçmişi oldukça eskilere dayanmakta. Temellerinin 2500 yıl önce atıldığı tahmin edilmekte. Günümüzde iç kaleyi oluşturan kısımlardan bazı surlar kalmış. Ramazan ayında "iftar topu" kaleden atılıyor! Hiç beklemediğiniz bir anda müthiş bir patlama duyarsanız şaşırmayın!

Göller Bölgesine Seyahat-II

Eğirdir Evi

Doğrusunu söylemek gerekirse, Eğirdir'de öyle sivil mimari eserlerini görmek pek mümkün değil. Neden mi? 1959'da yaşanan bir yangında neredeyse bütün Eğirdir küle dönmüş. Kent, daha sonraki yıllarda yeniden inşa edilmiş. Ama, geçmişin anısını yaşatmak üzere kale yakınlarında, göle hakim bir mevkide bir "Eğirdir Evi" kurulmuş. Eski Eğirdir fotoğraflarının sergilendiği bir tür etnografya müzesi niteliğinde olan bu evi gezmek tamamıyla şansa bağlı. Ne zaman açık olduğunu kimse bilmiyor! Şansınızı deneyin, belki gezebilirsiniz!

Artık "Ada" Olmayan Adalar!

Gölde vaktiyle iki ada bulunmaktaymış. Birisi Can Ada, diğeri Yeşil Ada. Bu iki ada 50-60 yıl kadar önce yapılan bir çalışmayla anakaraya bağlanmış.

Can Ada, 1933'te Eğirdir'i ziyareti sırasında Atatürk'e hediye edilmiş. Mülkiyeti, daha sonra mirasçılara ve Eğirdir Belediyesi'ne geçmiş. Can Ada, günümüzde mesire alanı olarak kullanılıyor.

Eski adı "Nis" olan Yeşil Ada, Milli Mücadele yıllarında "mapushane" olarak kullanılmış. Şimdi ise bir turizm merkezi. Adada çok sayıda otel ve lokanta bulunmakta. Yeşil Ada'da bulunan Aya Stefanos Kilisesi XIX. yüzyılda inşa edilmiş, 1998'de elden geçiril-

miş ve kullanıma hazır hale getirilmiş. 1895'te yöreyi gezen Friedrich Sarre, Küçükasya Seyahati/1895 Yazı adlı eserinde bu kilise hakkında geniş bilgiler verir; hatta içinde bulunan bazı dini simgelerin çizimini bile yayınlar. Bugün bunların yerinde tabii ki yeller esmekte! Bir de magazin haberi verelim: O meşhur Arabistanlı Lawrance'in yakın mesai arkadaşı Gertrude Bell de 1907'de bu kiliseyi ziyaret ederek hacı olmuş!

Akpınar Köyü

Eğirdir'e gitmişken mutlaka görmeniz gereken bir diğer yer Akpınar köyü. Gölle hakim bir tepede bulunan köyde müthiş bir manzara ile karşılaşıyorsunuz. Bütün Eğirdir ve çevresi ayağınızın altında! Bir de oraya kadar gitmişken gözleme yemeyi unutmayın derim. "Türkiye'de gözleme yenilebilecek en güzel on yer" sıralaması yapmak gerekirse hiç tartışmasız Akpınar Köyü'nde yapılan gözlemleri ilk sıralara koyabilirim. Tabii yanında buz gibi, köpüklü ayranı da unutmamak gerekir!

Ne Yenir?

Göl kıyısında ve adalarda çok sayıda lokantada karnınızı doyurmanız mümkün. Fiyatlar oldukça uygun. Ana yemek olarak gölde tutulan "sudak" balığını öneririm. Filetosu çıkı-

rıldıktan sonra kızgın yağda pişirilen balık gerçekten muhteşem. Eğer vaktiniz varsa, önceden ısmarlayarak dolmasının yapılmasını da isteyebilirsiniz. Şimdi, ilginç bir noktaya da değineyim. Eğer grup olarak giderseniz, akşam yemek yiyeceğiniz lokantaya öğleden sipariş verebiliyorsunuz. Siz ne isterseniz onu yapıyorlar. Bunlar arasında kalem kalınlığındaki zeytinyağlı dolmayı tadarsanız mideniz bayram eder! Gerçekten çok güzel. Bu arada kaydedelim; Eğirdir'de içki konusunda en azından şimdilik bir sıkıntı yok!!!

Eskiden gölden bol miktarda kerevit çıkıyormuş, ama gölün balıklandırılması için yapılan çalışmalarda yanlış yöntemler uygulanınca kerevitten neredeyse eser kalmamış! Şansız varsa tadına bakabilirsiniz.

"Ne Yenir?" faslına küçük bir ek yapalım. Eğirdir, Türkiye'de en fazla elma yetiştirilen yerlerden birisi. Yol kıyısına kurulan tezgahlardan çeşit çeşit elma alabilirsiniz. Fiyatlar son derece uygun. Bu arada,

hemen belirtelim, elma suyu fabrikalarına geçen yıl kilosu 12 kuruştan satış yapılmış! Yani üretici biraz değil, haddinden fazla sıkıntılı!

Bu arada, son bir not düşelim: Yazımızın birkaç yerinde Eğirdir gölünden söz ettik. Türkiye'nin en büyük tatlı su göllerinden birisi. Uygun mevsimde giderseniz başta Bedre Plajı ve Altinkum Plajı olmak üzere çeşitli yerlerden göle girme imkanınız da var.

Yöredeki gezimize önümüzdeki ay da devam edeceğiz.

Gideceğimiz bir diğer yörede karşılaşılabilmek dileğiyle,

M. Bülent VARLIK
(ECON/STAT Ocak-76)
(mbvarlik@gmail.com)

TÜRKİYE'DE ÇOCUK SUÇLULUĞU

■ Türk Hukuk Sistemi'nde "suça bulaşmış" ya da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'deki ifadesiyle "kanunla ihtilaf halindeki çocuk", yürürlükteki ceza yasasına göre suç sayılan bir eylemi gerçekleştiren on sekiz yaşını doldurmamış kişidir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de suça bulaşan çocuk sayısı günden güne artmaktadır. Güvenlik birimlerine hakkında suç isnadı ile getirilen çocukların sayısı 2001'de 26.182 iken, bu sayı 2006'da yaklaşık iki kat artarak 46.791'e yükselmiştir (TÜİK, 2006: 1; TÜİK, 2007: 1).

Türkiye'de güvenlik birimlerine suç isnadı ile getirilen çocukların yaklaşık 1/10'u kızdır. Ancak 2007 yılında çocuk ceza infaz kurumu ve eğitimevlerine giren çocukların tamamı erkek hükümlülerden oluşmaktadır (TÜİK, 2009: 103). Güvenlik birimlerine 2006 yılında suç isnadı ile getirilen çocukların suç türü açısından dağılımları, onların en çok yaralama-darp ve hırsızlık suçuna karışıklarını göstermektedir (TÜİK, 2007: 20-27). Buna karşılık 2007 yılında çocuk ceza infaz kurumu ve eğitimevlerindeki çocukların en çok gasp ve hırsızlıktan, daha sonra sırasıyla ırza geçme ve adam öldürme suçlarından hüküm giydikleri görülmektedir. (TÜİK, 2009: 103).

Çocuk suçluluğu çok faktörlü bir olgudur. Bireyi kendi bağlamı içinde diğer sistemlerle etkileşim halinde ve dinamik bir biçimde ele alan ekosistem yaklaşımı çocuk suçluluğunu açıklamada kapsamlı bir kuramsal zemin oluşturmaktadır. Bu çerçevede çocuğun doğrudan ya da dolaylı etkileşimde bulunduğu makro, mezo ve mikro düzeydeki sistemler çocuğun suça bulaşmasında rol oynarlar.

Çekirdeğini kapitalist ilişkilerin oluşturduğu ve

neoliberal ekonomik politikalar, küreselleşme, aşırı tüketim, işsizlik, yoksulluk, ayrımcılık, göç, çarpık kentleşme, erkek egemen kültür ve hükümetlerin "sosyal devlet"ten uzaklaşma çabaları olarak kendini gösteren makro düzeydeki etmenler, çocuk ve gençlerin "habitus"unda yer alan mezo ve mikro sistemlerin işleyişini biçimlendirir. Aile ve akran grubu ile sağlık, eğitim, çalışma, sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik kuruluşları gibi mikro ve mezo sistemlere ilişkin işlevsizliğin suç eylemiyle sonuçlanması sürecinde makro etmenlerin rolü belirleyicidir.

Sonuç olarak ailede, okulda, işyerinde, sokakta, yetiştirme yurdunda, medyada şiddetle karşılaşmak, ayrımcılığa uğramak, ihmal ve istismar edilmek, evden kaçarak sokaklarda yaşamak, okulda başarısız olmak ve okulu terk etmek, küçük yaşta çalışmaya başlamak, olumsuz arkadaşlar edinerek madde kullanmaya alışmak gibi "zincirleme yaşam deneyimleri", çocukların bir gün kendilerini suça karışmış olarak buluvermelerine uygun bir ortam hazırlamaktadır. Yaşamöyküleri, çocuk ve gençlerin suç eylemini "sorun çözme", "sorunu hafifletme", "yaşamı idame ettirme" ya da "haksızlığa isyan" olarak algıladıklarını göstermektedir (Uluğtekin, 2008).

Ceza sorumluluğu alt sınırının on iki yaşında başladığı Türk Hukuk Sistemi'nde 12-18 yaş arasındaki yaşam dilimi ergenliği kapsamaktadır. Son araştırmalar beyin gelişiminin ergenlik dönemini de içine alarak yirmili yaşların ortalarına değin sürdüğünü, beyindeki sosyoemotional ve bilişsel kontrol bölgelerindeki bu değişimlerin ergenlerde olumsuz yaşam koşullarıyla da birleşerek suç davranışının ortaya çı-

kışında etkili olduğunu göstermiştir (Grisso, 2008).

Yukarıdaki bulgular, yirmili yaşların ortalarına değin, çocuk ve gençlerin toplumdaki her kurum tarafından özenle korunması gereğini öne çıkarmaktadır. Ayrıca işlediği suçun hukuki açıdan anlam ve sonuçlarını kavramak ve davranışlarını yönlendirebilmek için yeterli olgunluğa erişmiş olmakla bağlantılı olan ceza sorumluluğu alt sınırı yaşının da söz konusu bulgular çerçevesinde en az on beşe yükseltilmesi, tam ceza sorumluluğunun ise on sekiz yerine yirmili yaşların ortalarından itibaren başlatılması çocuk ve gençlik hakları açısından bir zorunluluktur.

Prof. Dr. Sevda ULUĞTEKİN*

*Hacettepe Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesidir.

KAYNAKÇA

1. Grisso, Thomas. "Research on Developmental Immaturity and Youths' Capacities: How Does It Inform Questions of Culpability and Competence?" http://www.cjji.org/GrissoPowerPt/CfJJ-culp-Devel_List_3-07.htm 1 Aralık 2008.
2. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar (27 İl), 2005. Ankara: 2006.
3. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar (27 İl), 2006. Ankara: 2007.
4. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri 2007. Ankara: 2009.
5. Uluğtekin, Sevda. "Denetimli Serbestlik Altındaki Gençler ve Ailelerine İlişkin Araştırma: İhtiyaçlar ve Beklentiler". Yayınlanmamış Araştırma Raporu. Ankara: Öz-ge Der, 2008.

GÖKKUŞAĞI

Fotoğraf: Aydın Tiryaki (CHE'81) (2 Şubat ve 26 Mart 2009)

ODTÜ'DE BİR BAŞKA GÜZELDİR

■ Bahar günlerinde ansızın yağıp kısa sürede kesilen yağmurların ardından bir gökkuşağı çıkıverir karşımıza. Bir yarım çember olsa da çoğu zaman yalnızca çeyreğini görürüz. Bir ucu A1 kapısındadır, diğer ucu A4 kapısındadır. Bir ucu yurtlardadır diğer ucu Sosyal Bina'nın önündeki çınar ağacındadır. Bir ucu Yalıncağ'tadır diğer ucu tenis kortlarındadır. Bir ucu KKM'de diğer ucu Teknokent'tedir.

Gün olur iki kat güzellik sunmak ister, içiçe iki gökkuşağı görünür. Büyüğü Ankara'nın kuşağıdır, küçüğü ODTÜ'nün...

Şehrin betonları arasında görmeyi unuttuğumuz gökkuşağı, ODTÜ'ye, ODTÜ'nün güzelliğine doğanın bir armağanıdır. Gökkuşağında ki her güzel renk ODTÜ'nün güzel bir renginin karşılığıdır: Çam ağaçlarının yeşili, güz günle-

rinin sarı yaprakları, çıplak tuğla duvarların kırmızısı, otobüslerin mavisi, U3'ün yanındaki ağacın moru...

Önce bulutlar gökyüzünü kaplar, ardından yağmur gelir, kısa süre yağar, yağmur diner, bulutlar azalır güneş çıkmaya niyetlenir, tam çıkmaz, onun yerine rengarenk bir güzellik gelir. O renkler anılara da güzel anlamlar katar. Seksenli yıllarda, bir bahar şenliğinde, stadyumdaki güzel bir anının parçasıdır, muhteşem bir gökkuşağı: "(...) Ankara'nın o bahar sağanaklarından biri başladı. Birkaç dakika içinde tüm seyirciler sırlıslıkladı. Yağmaya başladığında kırmıldananlar olmuştu ama etrafında yağmura aldırmayan binlerce kişiyi gördüğünde vazgeçmişlerdi. Yağmur bittiğinde tam karşıda o ana kadar gördüğüm en güzel gökkuşağı bütün renklerini sergiliyordu. Yağmura aldırmayanlara sunulmuş bir armağandı." (1)

Bu bahar Ankara'ya çok yağmur yağıyor ve sık sık gökkuşağı görüyoruz. Her gökkuşağı çıktığında benzer koşuşturmalar yaşanıyor. İlk gören heyecanla haber veriyor ve herkes pencerelelere doluyor.

Gördüğüm gökkuşağı ODTÜ'nündü ama ODTÜ'den çektiğim gökkuşağı fotoğraflarına ODTÜ giremiyordu. Son gördüğüm gökkuşağının bir ucu A1 kapısından başlayınca fotoğraflarına bayraklarımız girdi.

Elimi uzatsam sanki tutacaktım, o kadar yakınımdaydı. Pencereimin hemen dışında gökkuşağı vardı. Elimde fotoğraf makinası, bir pencereden diğerine koştururken uzaklaştı ve silindi. Geride mavi gökyüzü ve dağılmış bulutlar kaldı.

Aydın TIRYAKI (CHE'81)

(1) A.Tiryaki "ODTÜ'den bir köşe: ODTÜ'de silinmeyecek bir yazı", ODTÜLÜLER Bülteni, Haziran 2006.

PROF.DR. TEO GRÜNBERG İLE ODTÜ İLE İLGİLİ YILLARI HAKKINDA YAPTIĞIMIZ SÖYLEŞİNİN SON KISMINI SİZLERLE PAYLAŞMAKTAN MUTLULUK DUYUYORUZ

FELSEFE BÖLÜMÜ'NÜN KURULUŞU

Sizin ODTÜ'ye geldiğiniz dönemde, Beşeri İlimler ne durumdaydı?

Ben geldiğim zaman Erdal İnönü'nün dekanlığında Fen- Edebiyat Fakültesi vardı. Fen alanları dışında bu fakültenin bünyesinde üç farklı bölüm kurulmuştu: Beşeri İlimler, Sosyal Bilimler ve Eğitim. Sosyal Bilimler'in öğretim elemanları psikologlar ve sosyologlardan oluşuyordu. Beşeri İlimler ise çok karışıktı. İngilizce dersini veren öğretim üyeleri o bölümün elemanıydı. Diğer öğretim üyeleri seçmeli felsefe, tarih ve İngiliz ile Amerikan edebiyatı dersleri veriyorlardı. Yani, zorunlu İngilizce dersleri dışında seçmeli İngiliz ve Amerikan edebiyatı dersleri de vardı. Hepimiz aynı bölümde çok farklı alanlardan gelen insanlar olarak çalıştık. Benim bir felsefe bölümü kurulsun, kendi bölümümüzün öğrencileri olsun şeklinde bir idealim vardı. Sırf bölüm kurulsun diye değil, belirli bir felsefe ve mantık anlayışım vardı. Lisede okutulan mantık derslerinin üniversite düzeyinde okutulması ve bu dersleri verecek hocaların yetişmesi benim için büyük bir idealdi. O zamandan beri Türkiye'de modern mantığın anlaşılması için mücadele verdim diyebilirim. Bunu başardığım için, uzun yıllardan beri liselerde benim yerleştiğim mantık anlayışı okutuluyor.

Bu idealim için bölüm kurmaya çalıştım, ama bunun zor olduğu anlaşıldı. Bunun yerine lisansüstü program daha olanaklı görüldü, ben de buna çalıştım ve başardım. Yıl 1979, Profesör olmuştum; tabii bundan da yararlanarak, Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde, "Felsefe" adıyla değil, "Mantık, Bilim Tarihi ve

Felsefesi" adlı bir yüksek lisans programı kuruldu. İlk öğrencim, şimdi Doç. Dr. Erdinç Sayan, son derece parlaktı, doktorasını Amerika'da Ohio State Üniversitesi'nde yaptı. Daha sonra ODTÜ Felsefe Bölümü'ne katılan Erdinç çok değerli bir meslektaşım. Program meyvesini verdikten hemen iki sene sonra, yıl 1981, doktora programı için uğraştım ve onu da başardım. Sonra 1982'de YÖK kuruldu, her şey değişti. Yeni yönetim geldi. Beşeri İlimler Bölümü de lağvedildi. Çeşitli bölümlere ayrıldı; Tarih, Modern Diller, bir de İngiliz ve Amerikan Edebiyatı Bölümü. Sosyal Bilimler Bölümü ise Psikoloji ve Sosyoloji bölümlerine ayrıldı. Biz felsefeciler, açıkta kaldık. Ancak Sosyoloji Bölümü'nde Profesör unvanlı kimse olmadığı için ben Sosyoloji'nin ilk başkanı olarak atandım ve tüm felsefeci arkadaşlarım bu bölüme bağlandı.

Benim Sosyoloji Bölümü'nün başkanı olarak, tabii bu defa hem unvanım var hem de idari görevim var, bütün üniversite yetkilileri ile artık temasım daha kolaylaştı ve kendi lisans öğrencileri olan Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde bir Felsefe Bölümü kurulması için rapor üzerine rapor verdim.

Bölümün kurulması için YÖK'te yakından tanıdığım Arkeolog Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün büyük yardımlarından söz etmek istiyorum. 70'li yıllarda, kendisi Ankara Üniversitesi, DTCF'de Dekan iken ben orada ek görevli olarak ders veriyordum. Orada Mantık ve Bilim Felsefesi alanında 12 yıl ders verdim. Tahsin Özgüç'le orada tanışmıştık. Daha sonra, Ankara Üniversitesi Rektörü olmuştu. Sonra da YÖK Başkan Yardımcısı oldu. Beni çok severdi. Kendisi ile temasımı sürdürmüştüm. Böylece YÖK ile de iletişimim oldu. Hem ODTÜ Rektörlüğü, o zaman rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Gönlübol idi, kendisine tekrar tekrar teşekkür ediyordum, hem de YÖK ODTÜ'de bir Felsefe Bölümü kurulması konusunda ikna oldular.

1983 yılının başında, resmen Felsefe Bölümü kuruldu. Ben de Sosyoloji Bölümü başkanlığından istifa ettim ve ODTÜ Felsefe Bölümü'nün başkanı oldum. Bölüm Başkanları seçim yoluyla işbaşına getiriliyordu. Emekli olana kadar hep ben seçildim bölüm başkanlığına.

Teo Grünberg ve Rahel Grünberg 1970'li yıllar

1994 yılında 67 yılına gelince, yaş haddinden emekli oldum. Ama ders vermeyi bırakmadım, ek görevli olarak günümüze dek devam ettim. Halen doktora seviyesinde lisansüstü dersi veriyorum.

Sıra eşime geldi; eşimin akademik hayatımdaki rolüne. Eşim, Rahel, bütün çalışmalarına iştirak etti. Felsefe Bölümü kurulduğunda, bölümün sekreteri yoktu ve o zaman eşim bütün bir sekreterlik mesaisini üstlenmişti. Dekanımız, Prof. Dr. Tuğmaç Sayraç, bir kere bir toplantıda bütün bölüm başkanlarına, Felsefe Bölümü'nün sekreterinin Teo Bey'in eşi olduğunu söylemişti. Sabahtan akşama kadar çalışıyordu. Tabii yeni bir bölümdük, çok iş vardı. Sabah üniversiteye beraber gider, akşam beraber dönerdik. Bütün etkinliklerime yardımcı oldu. Sınavların hazırlanmasında, özellikle yayın çalışmalarım, makale ve kitaplarımda. Bir kere onları temize çekiyordu. Hem el yazısı ile hem de daktiloyla yazıyordu. Bütün düzeltmeleri o yapıyordu. Ve bu uzun yıllar devam etti.

Son olarak, METU Press'ten 2000 yılında çıkan 3 ciltlik toplam 1078 sayfalık Sembolik Mantık El Kitabı adlı yapıtımı ve aynı yayınevinden 2002 yılında çıkan 314 sayfalık Modern Logic adlı kitabımı da eşim Rahel güzel el yazısıyla temize çekmiş ve yayınevi büyük bir zevkle kabul etmişti. Bu girişimimden önce elektronik ortamda yazdırmaya çalışmış, ancak yoğun sembolik içeriğinden dolayı bunu yapmayı üstlenen kişiler bir şekilde yarıda bırakmak zorunda kalmışlardı. Rahel'in özverili çalışması olmasaydı bugün bu kitaplardan söz edemeyecektik.

Söyleşi: **Eda ACARA (SOC'04)**

Beşeri Bilimler Bahçesinde
Sağdan Sola; Erdinç Sayan, Ahmet İnam,
Cemal Yıldırım, Teo Grünberg, Suvar Köseraif

ÇOK ZOR (EXTREME)

			5					
	6			2			9	
4		7				6		1
9						3		
	4			1			6	
		5						4
8		9				4		7
	7			5			8	
					3			

Bu aydan itibaren yayınlamaya başlayacağımız Sudoku'yu doğru çözen mezunlarımız arasından kurra ile belirlenecek 5 kişiye ödül olarak Hocam İnecek Var kitabı hediye edilecektir.

Sudoku'yu çözen mezunlarımız bir örneğini Derneğimiz Yayın ve Reklam Sorumlusu Eda ACARA'ya faks, e-posta veya posta yoluyla iletebilirler.

Beyin geliştirmede en iyi egzersizler arasında olan ve düşündürürken dinlendiren bir bulmaca

Hazırlayan: **Nilgün EKERMEN** (CHE'87)

İnsan ruhunun derinliklerinde olan bir yazar, **ERENDİZ ATASÜ**

1-İnsan kişiliğinin analizi ve edebiyat içindeki yeri;

"Romanı büyük yapan insan ruhunun derinliğini vermesidir" diyerek bu konuya verdiği önemi belirtiyor.

"Bastırılmış, içimizde bulunan tortular bana ilginç geliyor. Düşünün aynı ailenin yetiştirdiği kardeşlerin bile birbirine benzemediğini taşıdığı genetik faktörlerin dışında aldığı eğitimin bile o kişinin gelişiminde farklı etkiler yarattığını görüyoruz." Özellikle bilinçaltının çok önemli olduğunu, burada yatan etkenlerin bilinç üstüne çıkartılınca ancak rahat edileceğini ifade etmekte. *"Bastırılmış duygular birçok şeyin müsebbibidir."* *"Benim için kişiler, kişilikler oldukça önemli. Bizler insan ruhunu analiz edebilme gücüne ulaşamadık. İnsan üzerine düşünmek*

"Yazma cesaretini, insan o cesareti ancak şahsi tecrübesinin asal bir bölümünü belki de ta kendisi olduğunu kavratsa bulabilir."

Erendiz Atasü

Kadınlar da Vardır, Lanetliler, Dullara Yas Yararır, Dağın Öteki Yüzü, Uçu, Benim Yazarlarım, Bir Yaşadönümü Rüyası, Açıkoturumlar Çağı, İncir Ağacının Ölümü, Düşünce Sefaletinin Kıskaçında ... Bu değerli eserlerin sahibi Erendiz Atasü, 30 Mart akşamı Edebiyat Kulübü'nün konuğu olarak derneğimizde idi. Yaklaşık 4 saat süren toplantıda yazarlığını, yazım hayatını, kitaplarını ve Edebiyat Kulübü'nde okuduğumuz "Bir Yaşadönümü Rüyası" isimli romanını konuştuk. Konuşma boyunca ağırlıklı üzerinde durulan konuları bir araya toplamaya çalıştım.

Soru-cevap, karşılıklı sohbet havasında geçen toplantıyı Atasü'nün anlattığı şekilde vurgulamak istiyorum;

bizde gelişmiş değil. Dinimizde her şeyin tanrıdan geldiğini düşünmek insanı ruhi derinliklerden uzaklaştırıyor ve daha kolay olduğundan hemen kabulleniliyor. Türk romancılığında Halit Ziya ve Mehmet Rauf çok ustaca romanlarında

kişilik analizi yapmış yazarlarımızdandır. Ben de kitaplarımda olaylardan ziyade kişileri ön plana çıkartmaya çalışıyorum.

"Bir Yaş Dönümü Rüyası'nda-ki Feride'nin sıkıntıları kendisini tanımadığından kaynaklanıyor. "Kendi bedeninden bile haberdar değil. Haberi olduğu zaman safra gibi dışarı atıyor."

Geçmişte yaşanan her türlü sıkıntının şu an ve geleceği etkilediğini söylüyor. Amaç, o sıkıntının kaynağını bulup dışarı çıkartmak.

2-Yazmak üzerine sohbet ediliyor, yazarımız hem roman hem öykü yazdığı için ikisi arasındaki farklılıkları ortaya koyuyor;

"Bir yazarn, yazarlık süreci ilerledikçe yazmak daha ızdıraplı hale geliyor. Kendini tekrar etmek istemiyorsun. Birikimlerin artıyor. Kendini beğenmiyorsun. Endişelerin artıyor."

"Bir kitabın ya da bir bölümünün planlama aşaması bana mutluluk verir. Kafamda oluşturduğum şeyi yazarak çözümlendiğim zaman inanılmaz mutlu olurum, rahatlarım ve kendime birkaç gün ödül olarak izin veririm. Burada sıkıntı ve tat iç içe geçer."

"Roman yazacağım zaman bir kurgu taslağı oluyor ama kafamın içinde bulanık olarak. Yazdıkça belirginleşiyor. Yazdıkça kitabın sonu da kendiliğinden geliyor. Önden, sonunu belirlemiyorum. Artık burada bitmeli diye hissedip

Bazı romanları okurken, yazarın değer verdiği yazarlara, kitaplarına bir şekilde değindiğini görürsünüz. Eğer yazarı ve kitabını beğenirsem, o işaret ettiği yazarlara ve kitaplarına ayrı bir önem veririm. Uygun bir zamanımda okumaya çalışırım. İşte Erendiz Atasü'nün 'Bir Yaş Dönümü Rüyası' adlı kitabında, toplantıda vurguladığı yazarlar ve kitapları:

- . Reşat Nuri Güntekin – Çalıkuşu
- . Güney Amerika Edebiyatı ve yazarları
- . Virginia Woolf – Deniz Feneri
- . Nikos Kazantzakis – Zorba, El Greco'ya Mektuplar
- . Orhan Kemal'in tüm romanları
- . Ayla Kutlu – Emir Bey ve Kızları
- . Albert Camus – Yabancı
- . Murathan Mungan - Çador

Bir Yaş Dönümü Rüyası'nda,

Türkiye'nin yakın geçmişini, 80 darbesinin olduğu dönemde yaşanan siyasal ve sosyal olayları anlatırken, doğru bildiği görüşlerini sonuna kadar savunan ve kadın kimliğine sırtını çevirmeyen Feride'nin öyküsüne yer verilmektedir. Kitap, Feride'nin hayalleri ile gerçek yaşantısı arasında sıkışıp kalmış bir kişiliğin romanıdır.

Karmaşık iç dünyası içerisinde kendisini tanımaya çalışırken üvey kızı Şirin'i yetiştirir. Onunla kendi yaşamına bir anlam katmaya çalışır. Bu arada yaşadığı toplumsal olaylar istemeden onun kişiliğine yansır. Yaşlılığında, kendisi ve bastırılmış kimliği ile yüzleşmeye girer. Çok katmanlı bir roman olan Bir Yaş Dönümü Rüyası'nda zaman geçişleri ustalıkla kullanılmıştır. Gençlik ve Geçmiş- - Orta Yaşa Uyanmak.- Hayaldeki Gerçek-Hayatın Sonrası...

sonlandırıyorum."

"Roman yazarken ya da yazıma başlamadan önce herhangi bir not almadığımı söylemiştim. Ama, karakterlerin dilini nasıl konuşturacağımı mutlaka not ederim."

"Roman kişilerle doğuyor. Kendi yaşamınızdaki kişiler ve olaylar bunda etken oluyor."

"Devrik cümle ilk yazılışında kendiliğinden geliyor. Sonra traşlanarak düzeltiliyor. Kelimeler uyduruyorum, bunu romanlarımda görebilirsiniz. "

"Roman, yaşamdaki etkileşimlerin, dönüşümlerin enine boyuna irdelenebileceği en birinci edebiyat türüdür."

"Hikayede bir ya da birkaç odak nokta var, oysa romanın çok odak noktası vardır. Tüm bunları bağdaştırmak zorundasın. Öykünün, yazar üzerinde baskısı daha hafiftir."

"Roman, bir ya da birkaç süreci, değişimleri anlatır.

Öykü ise sadece bir an'ı. Öykü o anda odaklanır. Birkaç ya da bir an olabilir. Bir fotoğrafa bakıp hayal edersiniz. Geçmişin izdüşümleri, geleceğin ipuçları o andır."

"Dönem yazılmadan roman olmaz."

"Roman sizi sürükler, öykü hafif bir süreçtir."

2-Kadın edebiyatı hakkındaki düşünceleri ve son bir kaç cümle;

Atasü, kadın dünyasına içtenlikle eğilen bir yazar. Önyargıdan kurtulmuş, bir kadın gözü ile duygu ve düşüncelerini edebi yapıtlara samimiyetle aktarmaktadır. Bakın bu konuda ne diyor,

"Evet, kadın edebiyatı vardır, niye olmasın ki;

1-Kadının deneyimlerini aktarmak,

2-Ataerkil kültürü eleştirerek yazmak için vardır.

Ben, kadınlığın ne olduğunu anladığım zaman yazmaya başladım."

Roman, hikaye, deneme hangisinde kendinizi daha iyi görürsünüz sorusunu,

"Neyi yazıyorsam onda kendimi iyi hissediyorum. Şu an deneme yazıyorum", diye yanıtladı.

Yazarın, karakterler ile benzerliği var mıdır diye düşünülür, bu soruya gelen yanıt,

"Kitaptaki Feride ben değilim. Diğer roman kahramanları da çevremdeki insanlar değil. Onlar benim kurgum. Ancak kesişen yönler var. Histerektomi ameliyatı ile gençliğimde uğradığım dil ve el sarkıntılarını ortak."

Tülay ÜNLÜEVCEK (PSY'83)

MAYIS AYINDA NELER OLDU, BİLİYOR MUYDUNUZ?

- 1 Mayıs 1889** - 1 Mayıs işçilerin ortak bayramı olarak kabul edildi.
- 1 Mayıs 1977**- İstanbul Taksim Meydanı'nda yapılan 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamaları sırasında yaşananlarda 34 kişi öldü, 136 kişi yaralandı. Olay tarihe, Kanlı 1 Mayıs olarak geçti
- 1 Mayıs 1996** - İstanbul Kadıköy, 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamaları sırasında çıkan olaylarda 4 kişi hayatını kaybetti.
- 4 Mayıs 1920** - Maarif Vekâleti (Milli Eğitim Bakanlığı) kuruldu.
- 5 Mayıs 1960** - Ankara'da öğrenciler 555K (beşinci ayın beşinde saat 17.00'de, Kızılay'da) koduyla Demokrat Parti aleyhine bir gösteri yaptı.
- 6 Mayıs 1972** - 1968 kuşağı öğrenci liderleri Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde idam edildi.
- 14 Mayıs 1984** - 1.256 aydın, "Türkiye'deki demokratik düzene ilişkin gözlem ve istekler" başlıklı dilekçeyi, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e verdi. Aydınlar Dilekçesi olarak bilinen girişime karşı dava açıldı.
- 15 Mayıs 1919** - İtilaf Devletleri desteğindeki Yunanlar, İzmir'i işgal etti. Gazeteci Hasan Tahsin ve Askerlik Şubesi Başkanı Albay Süleyman Fethi şehit edildiler.
- 16 Mayıs 1919** - Mustafa Kemal Paşa, Türk Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak üzere İstanbul'dan Samsun'a doğru yola çıktı
- 17 Mayıs 2006** - Danıştay'ı basan silahlı saldırgan yüksek yargıçları kurşunladı. Saldırıda ağır yaralanan 2.Daire Üyesi Mustafa Yücel Özbilgin 19.05.2006 tarihinde hayatını kaybetti.
- 19 Mayıs 1919** - Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkması ile Milli Mücadele fiilen başladı.
- 20 Mayıs 1928** - Uluslar arası sayıların kullanılmasına ilişkin yasa kabul edildi.
- 27 Mayıs 1960** - Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koydu. Silahlı Kuvvetler adına ülke yönetimini Milli Birlik Komitesi üstlendi. Orgeneral Cemal Gürsel Milli Birlik Komitesi'nin başına getirildi. Türkiye Büyük Millet Meclisi feshedildi ve Demokrat Parti hükümeti düşürüldü.
- 27 Mayıs 1961** - Anayasa, Kurucu Meclis'te oylamaya katılan 262 üyeden 260'ının oyuyla kabul edildi.
- 27 Mayıs 1986** - Tütün tekeli kaldırılan yasa onaylandı.
- 29 Mayıs 1453** - Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethederek Bizans İmparatorluğu'nu (Doğu Roma'yı) sona erdirdi.
- 31 Mayıs 1971** - 1968 kuşağı gençlik liderlerinden THKO gerillaları Sinan Cemgil, Kadir Manga, Alparslan Özdoğan Kahramanmaraş'ın Nurhak ilçesindeki Nurhak Dağ'ında güvenlik güçleri ile girdikleri çatışma sonucu öldürüldü.

Altan ERBULAK
(11.11.1929-01.05.1988)

MAYIS AYININ ÖNEMLİ GÜNLERİ

- 1 Mayıs** İşçi Bayramı
- 3 Mayıs** Dünya Basın Özgürlüğü Günü
- 6 Mayıs** Hidirellez
- 8 Mayıs** Yunus Emre'yi Anma Günü
- 10 Mayıs** Anneler Günü
- 13 Mayıs** Türk Dil Bayramı
- 15 Mayıs** Hava Şehitlerini Anma Günü
- 17 Mayıs** Dünya Telekomünikasyon Günü
- 19 Mayıs** Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı
- 31 Mayıs** Dünya Sigara İçmeme Günü

ADSIZ BİR ÇİÇEK

Rengini dünyaya ilk defa sunan
Adsız bir çiçek gibi parlıyorsa gözlerim
Sevgilim
Bana 'sen bir şairsin' dediğin zaman.

Yalnız sana yazıyorum bu şiiri
İstersen bir şiir gibi okuma
Çünkü her yıl yeniden yazacağım onu
Soğuklar başlayınca havalanıp
Millerce yol katettikten sonra
Güneyi tadan bir kuşun sevinciyle.

Ve yazmış olacağım bir de
Her dönemde her çağda
Sevdiğin kendine özgü diliyle.

Edip CANSEVER (08.08.1928-28.05.1986)

MAYIS AYINDA KİMLERİ YİTİRDİK?

Karikatürist ve tiyatro Sanatçısı **Altan Erbulak** (1929-01.05.1988); Şair ve yazar **Abdülhak Şinasi Hisar** (1887-03.05.1963); Müzisyen **Esin Engin** (1945-04.05.1997); Yönetmen **Atif Yılmaz Batıbeki** (1925-05.05.2006); Edebiyatçı **Erdal Öz** (1935-06.05.2006); Asker ve Siyasetçi **Ali Fethi Okyar** (1881-07.05.1943); Yazar **Haldun Taner** (1915-07.05.1986); Ressam ve yazar **Elif Naci** (1898-09.05.1987); Mimar **Mehmet Vedat Tek** (1873-09.05.1947); Sinema Sanatçısı **Necdet Tosun** (1926-10.05.1975); Tiyatro ve Sinema Oyuncusu **Belkıs Dilligil** (1929-10.05.1995); Opera Sanatçısı **Leyla Gencer** (1928-11.05.2008); Sinema Yönetmeni **Ömer Kavur** (1944-12.05.2005); Oyun Yazarı **Vasif Öngören** (1938-14.05.1984); Tiyatro Sanatçısı **İhsan Yüce** (1930-14.05.1991); Deneme ve Eleştiri Yazarı **Rauf Mutluay** (1925-14.05.1995); Yazar **Memduh Şevket Esendal** (1883-16.05.1952); Eleştirmen ve Yazar **Nurullah Ataç** (1898-17.05.1957); Ozan Aşık **Mahsuni Şerif** (1939-17.05.2002); Gazeteci ve Yazar **Mustafa Ekmekçi** (1924-21.05.1997); Ressam **İbrahim Çallı** (1882-22.05.1960); Tiyatro ve Sinema Sanatçısı **Ulvi Uraz** (1921-25.05.1974); Şair **Necip Fazıl Kısakürek** (1905-25.05.1983); Tiyatro ve Sinema Oyuncusu **Mübeccel Vardar** (1960-27.05.2006); Şair **Edip Cansever** (1928-28.05.1986); Türk Müsiki Ustası **Kani Karaca** (1930-29.05.2004).

Hazırlayan: **Günay BULUT** (ADM'85)

